

6
M
B
E
R
6

RAASNA
RAASNA

ROMAN

No

23

Keeleteadlane mag. J. Aavik 50-aastane.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG.”
TALLINN, 1930.A. IX. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

„Romaan“ tollimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00;
 3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; üksiknr. 40 s.

ROMAAN Nr. 23

SISU:

- Ervin Weill : Singh Rah.
- Luigi Pirandello: Önn.
- Elsa Maria Bud: Kadunud poeg.
- Pleshtshejev: Rõõm ja mure.
- Géza Gardenyi: Vein.
- Ervin Stranik: Kudrelup.
- Arnold Liiv: Elu.
- E. P. Oppenheim: Libedal teel.
- Tött ja nalja.

Ilusam ja väärtuslikum

kingitus pühiks

on Romaan'i köidetud aastakäigud:

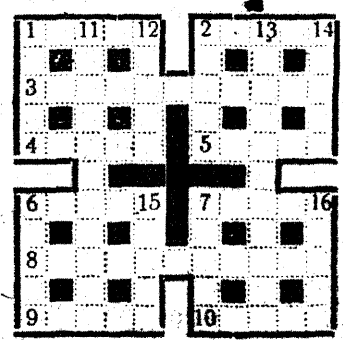
Aastakäik	1922 a.	tugevas köites	Kr. 7.—
"	1923 a.	"	" 9.—
"	1924 a.	"	" 9.50
"	1925 a.	"	" 9.50
"	1926 a.	"	" 9.50
"	1927 a.	"	" 9.50
"	1928 a.	"	" 9.50
"	1929 a.	"	" 9.50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

Ristsõnade mõistatus.

Nr. 22 (208).

Seadnud Em. Gutmann.

Sõnade tähendused:
Vasemalt paremale:

1. Lähedase vastand.
2. Kruiptide.

3. Kutsutud võoras.
4. Mitte ähmane.
5. Müra.
6. Pilkaja.
7. Liikuv, riist.
8. Krohvija tööriist.
9. Panipaik käsitambriks, toas.
10. Paluma, manguma.

Ülalalla:

1. Ajalik.
11. Magadisase.
12. Mõeldud jutt, veste.
2. Suur, kange tuleleek.
13. Kull.
14. Tasane, salajane kõne.
6. Nutja.
15. Mitte otsekohene, avalik.
7. Mitte vastu.
16. 1905. a. ümber tegutsev Balti sakslaste poliitiline partei.

Imestamisväärft odavasti, kergesti ja puhtaks pesete oma pesu **magister Viekmanni** pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka pesu vastupidavust; samuti saavad imestamisväärft kergesti puhtaks söögi- ja kööginõud ning mustad ja rasvased kiled. Hoidke endid sarnaneva, mitteväärtusliku järelehtud aine eest. Õige ainult juuresoleva märgiga.

Ostudel ja järelepärimistel nimetage „Romaan“iks

Romaan

Nr. 23 (209)

Detsember 1930

IX. aastakäik.

Singh Rah.

Saksa kirjanik **Ervin Weill'i** romaan.

5

Rawlinson heitis kaardid lauale ja karjus: „Ma ei luba enesele midagi keelata, Fitzgerald, kas mõistate? Peate veel kaua troopide õhku hingama, enne kui tohite mulle eeskirju teha. Pealegi kõnelen lady Irene toaneitsiga nagu tahan! Selle tavaliku toaneitsiga!“

„Küllalt!“ möirgas Fitzgerald ja lõi rusikaga lauale, et kaardid ja bridgelaud tantsima hakkasid. „Miss Grace seisab mu kaitse all! Armastan teda. Armastan teda esimesest silmapilgust saadik, mil teda nägin. Teie olite alati ebaviisakas miss Grace'i vastu, mina alati viisakas!“

Lady Irene ja pealik Sharke seisid nagu tardunud. Nad ei teadnud, mis pidid tegema mõlema pöörasega. Rawlinson oli ju alati miss Grace'i vastu viisakas olnud ja Fitzgerald ebaviisakas ja tagasihoidlik. Mis oli see siis nüüd, taeva pärast?

„Teie ei tarvitse minu pärast tülitseta,“ hüüdis Grace, „tuln ainult siia, et end kihlata leitnant Fitzgeraldiga. Ta meeldib mulle juba hulga aastaid, sellest päevast saadik, kui nägin teda oma isa, sir Herbert Mac Hartly juures. Lady Irene on mu sõbranna . . . jah, mu sõbranna . . . me armastame üksteist . . .“

Rawlinson naeris laginal:

„Mis te ütlete, teie . . . Teie, sir Herbert Mac Hartly tütar? Te olete toaneitsi... Whitechapist . . . Palmerston tänavalt... süngest, inetust Whitechapist . . . ehk isegi East Indian dokkidest! Jumal teab, kust tulete . . .“

Kriitvalgelt kummardus Fitzgerald üle laua. Tõstis ähvardavalt rusika:

„Veel üks sõna, Rawlinson, ja ma löön teie hambad sisse!“

Rawlinson kargas samuti püsti. Ta käed olid rusikates:

„Tahate minuga poksida? Hüva! Hakame peale!“

„Sharke, taeva pärast, Sharke!“ hüüdis lady Irene, „mõlemad on läinud hulluks... palavus . . . oh, Jumal . . . mul on bromuraali . . . toon kohe . . .“

Ta tõusis värisevate põlvedega, kuid langetas kohe tugitooli tagasi.

„Fitzgerald . . . Rawlinson . . .“ karjus Sharke ja haaras mõlemad ohvitserid käsivartest, „rahu . . . rahustuge . . .“

Fitzgerald vaatas Sharke'ile silmapilguks otsa, istus siis. Ka Rawlinson istus endisele kohale.

„Teie olete ruutu võitnud,“ ütles Fitzgerald Rawlinsonile kõige rahulikumal häälel, „mis kaardid pean andma, Irene?“

„Hääletud jumalad kaitsku teid!“ kõlas sügav häälel, „pettus . . . väike moondu . . .“

Lady Irene ja Grace vaatasid jahmunult üles.

Kõrgekasvuline hindu valges rüüs seisis seal. Kummardas.

Sharke hingas sügavalt, nagu vabastatult:

„Singh Rah, jälle olite see teie! Oleksin võinud seda arvata!“

Fakiir vaatas ühelt teiselt ja naeratas...

7.

„Kuidas võisin seda unustada,“ hüüdis pealik Sharke ja lõi otsale, „täna on möödunud neli nädalat, kui tulite Beaconsfieldi kindlusse, lady Irene! Ja nüüd õelge, Singh Rah, mis tegid teile need mõlemad härrad, et nad nii üles ässitasite? Peaaegu oleks tulnud poksivõitlus!“

Singh Rah raputas pead:

„Nii kaugele ei oleks asi läinud, sahib! Selle eest hoolitsesin juba!“

Sharke tõusis ja kummardas Grace'i ees: „Kahtlemata on Singh Rah avaldanud saladuse, mis teid ümbritses esimesest silmapilgust peale, kui teid nägin, miss Grace. Ta pani teid kõnelema ja ma usun, et see ei rõõmusta kedagi rohkem, kui leitnant Rawlinsoni!“

„Mida ütles miss Grace?“ küsis Rawlinson imestanult. Ta näis teadvat sama vähe kui Fitzgerald, mis oli juhtunud.

Sharke jutustas nüüd kõik üksikasjad. Ka Grace ei teadnud, et oli avaldanud oma inkognito.

Ta oli väga häbelik ja vaatas Rawlinsonile ebakindlalt otsa. See naeratas saladuslikult nagu Singh Rah.

„Kas tead, Grace,“ naeris lady Irene, „et tõendasid kindlalt, et tulid ainult sellepärast Indiasse, et — abielluda Winston Fitzgeraldiga!“

„Naljakas!“ ütles Grace ja vaatas Rawlinsonile kõrvalt otsa.

See tegi, nagu ei märkaks seda.

Fitzgerald silus üle otsaesise:

„Mulle tuleb uduselt meele, et pean end vabandama, miss Grace. Usun, et olin seni väga ebaviisakas teie vastu. Mitte sellepärast, et pidasin teid oma mõrjsja toaneitsiks, oh, ei! Irene kinnitab teile, et olen kõikide naiste vastu, üks kõik mis klassist, väga viisakas. Ehk . . .“

Fitzgerald vaatas Singh Rah peale.

„On see . . . on see ehk teie tegu, Singh Rah?“

Fakiir vaatas leitnant Fitzgeraldile ebahõltselt ilusatest, suurtest, tumedatest silmadest otsa:

„Nii see on, sahib! Öeldakse: „Sa armastad seda, keda enne vihkasid!“ Ma tahtsin, et teie armastaksite kord väga miss Grace'i, kes on teie mõrjsja truu, avameelne sõbranna. Ta väärib seda. Ta väärib“ — ta vaatas Rawlinsonile — „ta väärib erilist õrnust ja armastust!“

„Usun, et meie täna enam bridge'i ei mängi, lady Irene,“ pööras Rawlinson pere naise poole. „Miss Grace, kas teeksite minuga väikese jalutuskäigu bungalow ette? Öö on suurepärane. On täiskuu!“

„Noh, mis ütlete mu sõbra Singh Rah kohta?“ küsis pealik Sharke lady Irenelt, kui Rawlinson ja Grace olid läinud, „kas ta ei ole ime? Tema juures peab ootama ikka uusi, usumatuid tillatusi! Selle mehe tahtmine ületab kõik inimlikud kujutlused!“

Singh Rah oli vahepeal jälle palunud piima

ja saanud. Ta oli — nagu alati — joonud omast klaasist:

„Kas tohin teid paluda istet võtta?“ küsis lady Irene, kellele meeldis fakiir ka välimusest väga hästi.

„Mul on ülesanne, sahib, ka teisele sahibile ja ma toon kutse „valgele naisele keisri maalt“, nagu teda siin nimetatakse. Radsha Magalore Singh korraldab varsti suure peo ja peaks end õnnelikuks, kui kõrged valgustaks pidu oma säraga!“

Ta puudutas otsaesist parema käe pesaga ja pani siis käed risti rinnale.

„Ah, Magalore Singh,“ hüüdis Sharke rõõmsalt, „Rawlinson ja mina olime kord juba ta peol. See on kõige toredam hommikumaine unenägu, mida võib kujutleda!“

„Rawlinson on mulle sellest jutustanud,“ kinnitas Fitzgerald.

„Lady Irene ja Fitzgerald, teie tulete ometi kaasa?“

„Heamealega, pealik Sharke. Soovisin alati radsha õue tundma õppida. On see kaugel Beaconsfieldi kindlusest?“

„Kakstundi meie Sunbeamiga. Piki dshunglit. Huvitav, ilus reis! Magalore Singhi kodu näeb välja nagu muinaslooline loss. Ta on rikkamaid värste ümbruskonnas. Teie ei taha oma silmi usaldada.“

Singh Rah noogutas:

„Kuld . . . kalliskivid . . . rikkused . . . see ei ole kõik, sahib. Magalore Singh, keda kaitsku hääletud jumalad, on kõige pealt hea. Hea olla tähendab rikas olla, truu olla tähendab rohkem kui kõik maailma varandused. Ja ka „valge naine keisri maalt“ on hea. Mulle jutustati, et ta on kandnud kätel vaese, haige lapse ema juure.“

„Te teete mulle häbi, Singh Rah! See oli inimkohus. Väike laps, kes lamas tee ääres tolmus, äratas mu kaastunde!“

Singh Rah vaatas pikalt Irenele otsa:

„Kas usub sahib Fitzgeraldi mõrjsja, et kõik valged naised keisri maalt oleks tegutsenud nagu tegutses tema?“

„Tahan seda oletada kõikide inglannade auks, Singh Rah,“ ütles lady Irene lihtsalt.

Fakiir raputas pead:

„Tean, et asi ei ole nii. Sahibid süin — Sharke, Rawlinson, Fitzgerald — valged naised — teie, lady Irene, ja teie blond sõbranna on head! Mulle ei oleks muidu meele tulnud tõsta jalga üle teie bungalow'deläve.“

Tunnen kõik, my lady, tunnen inimeste salajasemaid mõtteid, mõtteid, mida nad lõpuni ei mõtle või lõpuni mõelda ei julge. Mulle ei jää midagi salaja. Te teate seda — kõik teavad seda!“

Ta tõusis. Fakiir sarnanes pildile omas valges rüüis:

„On hilja! Mind oodatakse. Ma võin teatada Magalore Singhile, et ta kutse on vastu võetud?“

„Muidugi, Singh Rah, teie võite seda teha!“

Singh Rah pööras lady Irene poole:

„Valge naine keisri maalt annab mulle andeks, et vahetasin varem sahib Rawlinsoni ja sahib Fitzgeraldi hinged. Inimese hing ei ole seotud keha külge, ta võib sealt lahkuda ja kaugusse minna, võib otsida uue korteri, kui avatakse värav. Peab ainult võti leidma!“

„Kust see tuleb, Singh Rah, et teie ialgi minuga ei ole teinud kaugesuggestiooni katset?“ küsis pealik Sharke. „Tuletan teile meeles stseeni kasarmu õues, kui sõdurid ei saanud edasi marssida, kui teie seda kaugusest keelasite. Garvey, Fitzgerald, Rawlinson — kõiki olete mõjutanud. Mispärast mitte mind?“

Singh Rah vaikus kauemat aega.

Siis vaatas ta avameelselt Sharke'i otsa: „Kõnelesin enne võtmest, mis avab hinge, sahib Sharke. Võti ei kõlba kõikidesse lukkudesse. Vahel ei saa meie kohe avada, kuigi tahaksime. On takistusi, mis on tihti ülepääsmatud, mis seisavad inimlikule tahte vastu. Tahtsin ainult seda öelda, sahib!“

Lady Irene noogutas:

„Mõistan, mis teie arvate, Singh Rah. Ja kuidas on minuga?“

„Sulege silmad, mylady!“

Fakiiri muidu nii pehme hääl kõlasteistviisi kui harilikult.

Tas oli midagi kõva, käskivat. Midagi sundivat.

„Noh, mis teie näete?“ kordas ta.

„Mina . . . ma näen suurt lossi . . . säravalt valge . . . lilli külluses . . . palmid . . . sirelid . . . kaktused . . . inimkõrgussd . . . tiik, kus ujuvad valged liljed suurte, roheliste lehtedega . . . sale, tumepruun mees . . . valge turban peas . . . oh, kuidas särab teemant, mis kaunistab sulge ta turbanil . . . läheb aeglaselt ümber tiigi . . . jääb nüüd seisma . . . avab kuldse toosi . . . võtab sealt sigareti . . . teener toreda doggega . . . hall, suurepäraselt esitatud . . . jookseb mehe poole, pakub talle tuld . . . mees valge turbaniga läheb aeglaselt valgesse lossi tagasi . . .“

Sharke silus üle otsaesise:

„Singh Rah . . . see on ebatõeline . . . lady Irene nägi radsha Magalore Singhi, ta

lossi ja ta koera . . . See on õudne, hullumeelselt õudne . . .“

Lady Irene vaatas üles:

„Üsna õige, Singh Rah. Teie tahtsite vastata küsimusele, kas olen hea meedium!“

„Ta ei mäleta midagi,“ ütles Singh Rah tasa pealik Sharke'ile.

Lady Irene poole pöörates ütles ta:

„Usun, mylady, et olete seda!“

Ta kummardas sügavasti ja libises hääletult toast . . .

„Imelik,“ ütles lady Irene ja vaatas pealik Sharke'ile küsivalt otsa, „näib nagu oleks ma mõned minutid maganud!“

„Kas usute, lady Irene?“

— — —

Oli kaunis hilja, kui Grace tuli tagasi jalutuskäigult kuuvalges. Lady Irene tereatas teda südamliku suudlusega.

„Noh, kuidas lõbustusid, armsam?“

Grace naeratas õnnelikult:

„Rawlinson ütles, et oleks tingimata palunud varsti mu kätt. Ka kui oleksin olnud sinu toaneitsi. Ta armastas mind esimesest silmapilgust peale, kui mind nägi!“

„Te olete siis üksmeel?“

„Jah, Irene! Kirjutan homme isale! Ehk veel täna õhtul!“

„Ja Rawlinson?“

„Kirjutab sõjaministeeriumile Londoni. Palub ärakomandeerimist Inglismaale!“

„Suurepärane,“ ütles lady Irene, „siis abiellume ühel päeval Marylebone the Road kirikus! Nõus?“

„Nõus!“

Sunbeam sõitis piki dshungli serva. See-kord istus Sharke ise tüürrirattal, sõidukis istusid lady Irene ja Fitzgerald. Pruutpaar — Grace Mac Hartly ja leitnant Rawlinson — olid eelistanud jääda Beaconsfieldi kindlusesse. Kõige pealt sel põhjusel, et Rawlinson pidi asetama pealik Sharke'i komandos ja ka muidu olid mõlemad meelsamini ükski kui radsha Magalore Singhi lossis.

Paksud, valged tolmupilved kogunesid, lendasid suurte pallidena ümber auto. Sharke oli kindel ja rahulik sõitja. Ta tundis kõiki dshungli teid ümbruskonnas ja pööras lady Irene ja Fitzgeraldi tähelepanu mitmele, eriliselt ilusale punktile.

Ühe palmigruppi all, mis seisis lõpmatus rahu, peatuti, et võtta lunchi.

„Imelikud inimesed, need radshad“, ütles Sharke ja näitas suunas, kus pidi seisma Magalore Singhi loss, „nad on inimesed, keda tuleb nimetada kõige iseäralikumateks maailmas. Mõelge — ialgi arvestada

. . . , isegi mitte omanduse suurust tunda . . . kõiki unenägusid kohe teostada! Neist kõneldakse imelisi asju, mis kõlavad peaaegu uskumatutena, kuid on tõelikud. Kas tunnete Gwaliori maharadsha kihlveo lugu?"

Lady Irene ja Fitzgerald eitasid.

"Kuulake. Gwaliori maharadsha oli külalisenä Londonis olles kutsutud Bachelor klubisse. Irving Rogers, Cunninghami earli isa — asjast on möödunud kolmkümmend aastat — ütles, et kaubamajas Army and Navy kõik võib saada. Gwaliori maharadsha kahtles selles viisakalt naeratades. Mõlemad härrad vedasid kihla sajatuhande naela peale. Rogers ütles: „Kõik!“ Maharadsha: „Mitte kõik!“ Järgmisel päeval lasi vürst sekretäri kaudu tellida Army and Navy juurest valge elevandi. Kaheksa päeva hiljem sai ta selle. Nüüd soovis maharadsha, et Army and Navy muretseks talle puusärgi, milles on puhanud juba kaks aastat surnu. Mõned päevad hiljem sai maharadshel puusärgi. Kihlvedu oli kaotatud. Selle kallihinnalise kirstu lasi nabob omas palees üles seada ja näitas seda igale külalisele märkusega, et see olevat ta kallimaid varandusi!"

Lady Irene ja Fitzgerald naersid südamlukult.

"Kahju, lady Irene, et teie ei olnud Bombays. Seal oleksite pidanud nägema printsikaardiväge!"

"Olen tast kuulnud, pealik Sharke," ütles Fitzgerald, „selle kaardiväe liikmed on ainuüksi India printsid, kannavad toredaid mundreid ja neil on kõige ilusamad hobused, nad annavad toredaid pidusid ja neil peab olema vähemalt miljon naela aastasissetulekut, eks ole?"

"Täitsa õige. Need on mingisugune India kaardiväe ratsavägi, umbes sarnane polgule, millesse kuulute teie, Fitzgerald, ja kuhu aasta pärast tagasi pöörate. Kindral lord Harry Tweedmouth on komandant ja teie ei või ettekujutada, kui tore on ta palee Bombays. Te leiate sealt kõige toredamaid kunstiesemeid, printside kingitusi, kui nad lahkuvad väest, et asuda regentideks."

"Kas oli radsha Magalore Singh ka printside kaardiväes?"

"Ei. Ta on imelik inimene. Väga kinnine ja tagasihoidlik. Mind armastab ta väga. Ma ei tea, kuidas selle armastuse olen võitnud. Ta tundis esimesest päevast saadik, mil mind tundma õppis, mu vastu erilist usaldust. Mu sõbrad on ka tema sõbrad ja nii tuligi, et ta palus Rawlinsoni ja ka teid, lady Irene, ja leitnand Fitzgeraldi oma peole.

Eurooplased on talle muidu vastumeelsed. Ta ei ole õppinud Inglismaal, nagu paljud teised vürstid."

"Jamis osa etendab Singh Rah ta juures?"

"Väga suurt. Singh Rah on alati ta juures, ta on vahetüli Magalore Singhi ja ta alamate vahel. Teie tundsitate ju ise imelist nõiaväge, mida avaldab see fakiir. Kuid see ei ole kõik — Magalore Singh ja Singh Rah on üheusulised, kui võib öelda nii!"

"Madude kummardajad?" küsis Fitzgerald.

Pealik Sharke noogutas:

"Jah. Radsha Magalore Singhi pidu lõpeb suure aastapeoga hääletute jumalate templis. Veel iialgi ei ole eurooplane näinud seda õudset madude kultust. Ta oleks saanud tapetud. Seal tulevat asju ette, mida kõige julgem fantaasia välja mõelda ei suuda."

"Kas teate, kuidas tempel välja näeb?" küsis lady Irene väga huvitatult.

"Tean ainult nii palju, et selles templis ja ümbruses hoitakse kõik India maotõud, mürgised ja kahjutud. Tempel, kesk dshungli madalikku, olevat ehitatud nagu Greeka tempel. Ta läheduses on preestrite elumajad. Ja igalpool, igal sammul, lebavad, ripuvad, roomavad, vilguvad maod. Selle templi kallihinnalisem ese on kuldmadu, kellele varematal aegadel, ehk nüüdki, inimohvreid . . ."

"Õige," katkestas teda Fitzgerald, „see tuleb mulle nüüd meele . . . Kui sõitsime jaama, et lady Irenet ära tuua, jutustas Rawlinson mulle juba sellest hääletute jumalate templist."

"Kas teie ei usu, pealik Sharke, et . . ."

Lady Irene ei lõpetanud lauset ja vaatas Sharke'ile küsivalt otsa.

"Tea, mis tahate öelda. Ei, lady Irene. Vaadake, Madrases, Bombays ja teistes linnades näidatakse eurooplastele kõiksugu templeid. Seal seisavad hirmsad, ähvardavad ebajumalate kujud ja sel on eriline põhjus, et meie raassile selle moonutatud fantaasia õudused ette tuuakse. Umbes sarnane: Vaadake, mis võime välja mõelda, missugused julmused on meil tarvitusel, millest teil ei ole aimdustki. Hoidke end, et neid ei ärita. Kuid India mitmesugustes templites ei olnud veel iialgi eurooplane. Kõige vähem Ramanani juures, kuidas nimetatakse madude kummardajate suurt pidu."

Joodi vaikides teed, mis oli kaasa võetud thermospudelites, söödi mõned koogikesed ja siis kihutas Sunbeam edasi . . .

Pealik Sharke pööras lady Irene ja Fitzgeraldi poole :

„Vaadake, seal on Magalore Singhi loss!“

Seal ta oli:

Valge, lõpmatult puhas, säravalt puhas. See oli imelik ehitusstiil, mitte kuuluv teatavasse suuna. Kuid imetore omas majesteetlikus rahus ja täielikkuses. Laiad lehvikpalmid palistasid autoteed, mis oli hästi õlitatud.

Lady Irene vaatas lossi poole. Ei võinud pilku ära pöörda. Siis silus ta käega üle otsaesise nagu tahtes mälestust meele tuua. Pealik Sharke ja Fitzgerald, kes olid mõlemad olnud Singh Rah imeliku suggestiooni tunnustajad, vaatasid teravalt lady Irenet.

Kas tuleb talle meele, mida ta oli näinud fakiiri õudsel mõjutusel?

Pingutatud tähelepanuga ootasid mõlemad ohvitserid.

Kuid lady Irene ei suutnud nähtavasti vallandada pilti alateadvusest.

„Imelik,“ ütles ta, „mulle näib . . .“

Ta vaikis ja Sharke sõitis kiiresti edasi.

Laiad, valged astmed viisid radsha lossi juure. Pärismaalased — teenrid—imelistes, kirjudes riietes olid võtnud tulijad vastu. Euroopa autojuht—prantslane— oli sõidutanud auto garaashi, mis oli ruumikas. Seal seisid mitmesugused autod: vägevad Rolls Royce'id, säravate tõldadega, rasked Cadillac'id ja mõned Lincoln'id. Näis, et radsha Magalore Sing oli kutsunud teisiigi suursuguseid inglasi ja inglannasid.

Väga sale, mitte enam noor kojameister võttis vastu lady Irene ja mõlemad ohvitserid ruumikas salongis ja juhatas nad oma tubadesse.

Lady Irenele oli määratud terve rida tube, mis olid täielikult moodsalt sisse seatud: Chippendale — ta lemmikstiil. Inglise toaneitsi, eeskujuliselt koolitatud, võttis vastu ta soovid ja aitas teda tualeti juures. Kella viie teel tahtis Magalore Singh külalisi isiklikult teretada.

Lady Irene vaatles peale vanni oma magamistoa üksikuid pilte. Need olid originaalid Turner'ilt, Whistler'ilt ja teistel maalikunstnikkudelt, keda ta erilisel armastas.

Turner: Päikesetõus Veneetsias — kõik alles kahvatu, udusse mähitud — Santa Maria della Salute oma pehmete barokkojoontega veel hommikhämaruses, rist kuplil juba punakalt helkiv. Kõige üle ärkava päeva lõhn. Imelik: Turner oli ta armsam maalikunstnik. Just selles toas, kus ta nüüd pid elama mõned päevad, leidis ta selle

Keeleteadlane mag. Johannes Aavik
saab 8. det. s. a. 50 aastat vanaks.

Inglise kunstniku pilte. See oli nagu eriline tähelepanu külalise vastu.

Lady Irene vaatas läbi kõrge akna parki, milles kõik lainetas ja hõõgas, milles kõik troopide nõidus näis olevat lahti pääsnud. Seal oli taimi, mida ta iialgi ei olnud näinud, teravate lehtedega nagu pikad kohtunikumõõgad, määratud kaktused nagu paksud, rohelistes muinasloomad, kes luuravad saaki. Seal vahel maotaolised väänkasvud, mahla täis, lokkavad, parasiitlikud ja kes toitsid end paksude palmitüvede elundist. Igalpool ilmusid taimed metsikus apluses auravast, hõõgavast maapinnast, igalpool oli elu, tarkas elu, sidus, neelas, ühendas, armuhullus rinnas. Ahvid ajasid üksteist taga, kriiskavalt ja mõkitades, tegid välkkiireid piruette, kadusid tumerohelistes latvades. Suur, siniroheline liblikas, sarnane sellele, kes lady Irenet ja Grace'i oli ehmatanud esimesel öösel Beaconsfieldi kindluses, istus tiibu lehvitades veripunasel lillil ja jõi peene londiga magusat mahla. Elu, elu kõrval ja hävitus kõigil heledatel ja tumedatel

teedel. Sündimine . . . Elumaitamine . . .
kiire, hääletu suuremine . . . Elu . . .
Surm . . . Hävitus . . . Lagunemine
pehmel dshunglipinnal.

Lady Irene sules väsinult silmad. Suured, veripunased rõngad moodustusid ta ees ja nende rõngaste keskel arvas ta nägevat Singh Rahd valges, laias rüüs, nagu oli teda näinud esimest korda kindluses. Imeilus oli see fakiir, ta sarnanes tõesti Mahadē'le, ilmavalitsejale, kes tuli kõrgustelt alla inimeste juure. Milles seisis nõiduvus, mida avaldas see hindu enamikule? Mitte ta ilu ei olnud pimestanud lady Irenet. Teda oli vangistanud raskemeelne ja ometi uskumata kindel pilk nendest suurtest, tumedatest silmadest.

Lady Irene tõusis äkki ja astus, andes järele võõrale mõjule, akna juure.

Seal, teel, mis tõi lossi poole, jalutas aeglaselt ja sirgelt, uhkelt ja aukartust äratavalt mehe kaju valges rüüs.

See oli Singh Rah . . .

8.

Lady Irene astus akna juurest tagasi. Oma toa varjus mõtles ta sellele, mida oli jutustanud pealik Sharke hääletute jumalate templist, madude templist, milles pidi saama pühitsetud sekti pidu, kuhu kuulusid radsha Magalore Singh ja Singh Rah, fakiir. Hääletute — jumalate — tempel . . . Õudselt kõlas juba nimi — mõistatuslikult: hääletud jumalad. Kui imelik. Missugused tsereemoniad, õudsed riitused seisid ees? Sajandeid vanad, hirmsad kombad raadio ja traadita telegrafi ajajärgul . . . Noidus maal, mille linnades mängis jazz-band ja mille tänavatel kihutasid autod. Noiduse ja imede maa . . .

Lady Irene helistas toaneitsile. Lasi end aeglaselt riietada, võttis veidi Nuit de Noël'i, oma armsamat parfüümi. See lõhn tuletas kodumaad meele. Lady Irene nägi särav välja, kui läks üle pikkade vaipadega kaetud korridoride terrassile, kus pidi saama serveeritud tee. Igalpool teenrid. Vaiksed, liikumatud, pärismaalased, kes näitasid käeliigutusega suuna, kuhu pidi minema ilus inglanna. Ta astus välja loodusesse.

Magalore Singh tuli ta poole, suudles aupaklikult ta kätt, avaldas rõõmu selle üle, et lady Irene oli ta kutse vastu võtnud. Tahtmatult sules lady Irene silmad. Kus ja millal oli ta juba näinud seda meest? Ta ei suutnud seda küsimust vastata: Kuid ta teadis kindlasti, et oli teda juba näinud. Radsha kõneles Inglismaast, seltskonnast,

teatrist ja näitas end asjatundjana. Tundis prints Henryt isiklikult, oli olnud temaga Frogmore'is jahil. Vürst valas lady Irenele ise tee tassi, mis oli Jaapanist pärit. Lady Irene oli ainus daam terve rea härrade seas. Ka Fitzgeraldi ja Sharke'i oli Magalore Singh kõnelusse tõmmanud ja näis, et ta eelistab iseäranis Beaconsfeldi kindluse komandanti. Mõned ohvitserid teistest India garnisonidest vestlesid radsha aukandjatega. Alandlikult ja tähelepanematult istus Singh Rah terrassi nurgas ja mängis väga ilusa koeraga. Nüüd vaatas lady Irene ta poole, vastas ta teretusele ja ta pilk peatus koeral. Imetore loom. Ja sel silmapilgul teadis lady Irene absoluutse kindlusega, et oli näinud Magalore Singhi juba kord selle toredea looma saatel. Ta surus huuled kokku, kortsutas otsaesist. Mõtles kramplikult järele. Seal tõusis fakiir ja astus aeglaselt ta juure.

„Ärge vaevake end, valge naine keisri maalt, see olin mina, kes ilmutas teile tema Kõrgust. Tookord, kui vahetasin sahib Fitzgeraldi hinge Teie bungalow's.“

Lady Irenele näis, et käriseb loor. Nüüd lebas kogu situatsioon selgelt ta ees. Singh Rah oli võimaldanud talle pilgu tulevikku, mille ta oli unustanud. Ta oli talle pildi ilmutanud, mis oma maagilise nõiduvusega võis uuesti saada teadlikuks.

Fitzgerald lähenes lady Irenele :

„Tegin kindla otsuse, et palun Singh Rah'd, et võtab meid kaasa hääletute jumalate peole, madude templis. Loodan kindlasti, et ta teeb seda!“

„See oleks väga huvitav. Kuid sa tead ometi, et Sharke ütles, et ükski eurooplane...“

„Sharke . . . Sharke ei ole ilus naine. Loodan, et Singh Rah teeb seda sinu pärast.“

Irene naeris :

„Sa liialdad mu mõju talle. Kuid võin sulle öelda, et ta mõju minule on väga suur nagu teistelegi inimestele. Kuulsin talt alles nüüd, et selle mõju tõttu nägin kord juba Magalore Singhi.“

Fitzgerald noogutas :

„Sharke ja mina olime juures, kui ta sulle ilmutas selle pildi. Kuid me ei tahtnud sellest sulle midagi öelda, soovisime, et ise meele tuletad. Nüüd on see sündinud . . .“

Magalore Singh tõusis :

„Palun oma külalisi ja sõpru tulla minuga loomavõitlusele.“

„Loomavõitlus? Sellest ei öelnud teie midagi, pealik Sharke,“ ütles Fitzgerald tasa. Pealik aga noogutas : „Siiski . . . Küll te näete, Fitzgerald! Suurepärase vaa-

temäng. Ärritav . . . õudne . . . vapustav. Mis on hispaanlaste härjavõitlused vaate vastu, mis meid ootab! Missugused kurvad komöödiandid on picadored ja toredod nende neljajalgsete näitlejate kõrval, kelle juures asi läheb elu ja surma peale. Sevillas või Madridis kisub hullumeelsuseni ärritatud härg vanade hobukronude kõhud lõhki ja siis on lõpp. Kuid siin . . . Küll näete ise . . . Teie ja lady Irene, võhikud Indias . . . “

Seltskond sammus läbi pargi, purskaevust mööda, mida lady Irene — ta teadis seda nüüd — oli näinud transsis — palmimetsa poole.

Selle metsa keskel oli suur, ümbritsetud ruum. Teda kattis peen liiv ja võre taga seisid tugitoolid. Igalpool olid teenrid püsidega . . . Nad kummardasid maani, kui radsha külalistega mööda sammus. Platsi tagaplaanil seisid kolm madalat vankrit, millel olid raudpuurid. Kõlas tume, raske mõirgamine. Mõirgamine, mis näis väristavat kuumat troopide õhku. Selles mõirgami- ses oli algpärane, metsik jõud, hütüd vabaduse järele, soov näidata jällegi oma jõudu.

Lady Irene tuksatas, kui kuulis mõirgami- st.

„Mis see on?“ küsis ta Sharke'ilt, kes astus ta kõrval.

„Võitlejad teatavad endid . . . “

Lady Irene ei olnud teadnud, et need olid röövlomad, kes pidid algama võitlust. Rööv- loomad . . . Tiigrid . . . Hirmus enese- veristus . . . Võitlus elu ja surma peale, oli õelnud Sharke.

Mehaaniliselt istus lady Irene. Radsha oli talle, seltskonna ainsale daamile, andnud koha oma paremal käel. Lady Irene teadis Sharke'i käest, et vürsti haaremis oli ilusaid naisi kõigilt maadelt, kus vürst oli reisinud. Kuid ükski neist ei näidanud end, kõik olid jäänud oma tubadesse. Nüüd veeti kärud, millel olid seisid puurid, vaba platsi keskele. Kuus, kaheksa meest tõmbasid kärusid, pä- rismaalased, alasti, peale riidetüki ümber puusade. Paariad, kelle elu maksis vähem kui röövlomade oma puurides. Inimesed, kes olid rohkem loomad, kui dshungli kol- lakas-must peremees, kui paenduv leopard, kui ilus koer, kes oli alati vürsti seltsis, kes ka lebas rahulikult ta jalgade ees.

Kärud peatusid.

Uksed lendasid lahti. Pärismaalased sei- sid kangidega, teravate kangidega. Löögi- valmis. Võitlusvalmis. Tuli nähtavale käpp. Kütüned . . . Suur pea. Valged, säten- davad hambad. Kollakas-must nahk.

Andres Rennit,

vanemaid Eesti luuletajaid ja Viljandis hästituntud hariduselu tegelane, pühitses hiljuti oma 70-a. sünnipäeva ja ühtlasi ka kirjandusliku tegevuse 50-a. juubelit.

„Suurepärase Bengaalia kuningatiiger,“ ütles Sharke Fitzgeraldile. Mõlemad istusid lady Irene taga.

Aeglaselt, aeglaselt lahkus tiiger puurist. Sirutas end päikeses. Pilgutab heatujuliselt. Haigutas. Kiiresti avati kaks teist puuri. Kahe hüppega kargasid kaks leopardi vabadusse. Veel paenduvamad kui tiiger, veel elavamad, saagihimulisemad. Ka nemad sirutasid end. Hoidsid algul kartlikult tiig- rist eemale. Nüüd astus üks teenreid ruttu ette ja heitis suure tüki liha kolme looma vahele. Pool antiloopi. Veripunase liha kül- jes kleepusid nahatükid ja karvad.

Valitses hääletu vaikus.

Ka tiiger ja mõlemad leopardid ei liigu- tanud end. Kuid olid hüppevalmis. Nüüd mõirgas tiiger lühidalt. Selles mõirgami- ses, millest kõlasid võitlushimu ja allasurutud viha, oli ka kiire, turtsuv korin. Nüüd lah- kus üks leopard ühe hüppega omalt kohalt. Hambad ja kütüned puurisid end lihaticki. Röövlooma suust tilkus punast verd. Kuid peaaegu samal silmapilgul oli ka tiiger tei- nud määratu hüppe. Samuti teine leopard. Ja nüüd veeresid kolm looma maas. Ham- mustus hammastuse järele, löök löögi peale. Üks leopard oli saanud hiiglahaava külge,

Paul Raud,

maalikunstnik suri 22. skp. südamerabandusesse 65. a. vanaduses.

kust jooksis verd, teine hulus lühidalt. Tiiger oli talt hammustanud pahema kõrva. Veri ojana . . . veri . . . veri . . . veri . . . Tige mõirgamine . . . Kõrged, teravad karjatused . . . Sügavad kurguhääled, mida tegi tiiger. Tolmupilved lendasid õhku, matsid võitlejad. Puna muutus halliks. Liha oli üleni määrdinud, võitlus hind maas. Selle viletsa tüki liha pärast oli tekkinud see metsik võitlus. Mõlemad leopardid ühinesid nüüd kallaletungiks tiigrile. Tegutseid kavakindlalt. Üks jäi rippuma hammastega suure mustkollase kassi selga, teine kõhtu. Ikka uuesti raputas tiiger nad maha, lõi neid, hammustas, ta mõirgamine kõlas karedalt. Nüüd lõi ta vägeva käpa hoobiga suurema leopardi silma. See jooksis aeglaselt välja. Ja kuna pimestatu huludes haaras haava järele, ajas ta seltsiline end üles ja surus hambad tiigri niudesse. See kargas üles, lohistas halastamatut vaenlast areenas ringi.

Vägev tiiger langetas enda raskelt vastase peale, mattis ta enese alla. Mõlemad veeresid nagu üks suur pall liival. Lõualuude naksumine . . . Turtsumine . . . Hingeldamine . . . Turtsumine . . . Leopardi kaelast pritsis fontään. Sisinal, hoogsalt . . . kattis mõlemad rõövloomad veripunase rätikuga . . . Kui verelaine nõrgemaks muutus, lebas leopard liival. Värin läbistas ta liikmeid, ta sirutas surmaheitluses, ajas end üles . . . jäi lebama. Poolpimestatu aga

istus huludes, viletsalt liival, hõõrus silma-koobast. Teine, kiire hüpe tiigri poolt . . . Ka teine vastane langes ümber nagu raiutud puu . . . veri . . . veri . . . veri... Vaevaselt, raskelt ajas tiiger end püsti ja ronis lihatombu juure, mis lebasliival. Ükskord, kaks korda langes ta lühidalt teel kokku, tõusis jälle . . . roomas edasi. Siis ajas ta end äkki püsti. Sätendavas päikeses seisis määratu kass areenal. Rohekad silmad välkusid, ei hoolinud verest, mis tilkus rasketest haavadest. Dshungli kuningas . . . võsaloomade valitseja . . . suurte soode kangelane: iga pealtvaataja tundis seda sel silmapilgul. Võitlusvalmis seisis tiiger ja hoidis lihatompu hammaste vahel. Väljakutsuvalt vaatas tiiger ringi: Kus oli see, kes julgeks talt saaki kiskuda, kus see, kel oleks julgust mõlemate leopardide saatust jagada, kes lebasid lõppenult.

Lady Irene, kes seni oli jälginud närvevapistavat vaatamängu hingetus põnevuses, pani äkki käe silmadele. Kas pimestas teda päikesevalgus ja näitas talle pettepilti?

Seal . . . seal sammus kõrgekasvuline mees valges, laias rüüs areenale.

Aeglaselt . . . aeglaselt . . . aeglaselt . . .

Pühalikult.

Aukartust äratav omas tummas majesteetlikkuses.

See oli Singh Rah.

Ikka lähemale tuli fakiir tiigrile, kes vaatas teda vihaselt, hoides ikka veel liha veriste, katkiste lõugade vahel. Raskesti võidetud auhinda.

Nüüd seisis fakiir tiigri ees. See mõirgas. Närvevapistavalt. Vihaselt. Piitsutas sabaga maapinda, et liiv tuiskas nagu hallvesi.

Tardunult vaatas Singh Rah rõövloomade välkuvatesse silmadesse. Tardunult ja sundivalt.

Ta sirutas käe välja ja tõmbas liha tiigri suust. See ei liigutanud. Seisis nagu nõiutud ja lasi sündida, et Singh Rah heitis verise tomбу maha. Nüüd silus fakiir peaaegu õrna liigutusega üle looma selja.

Siis astus ta sama aeglaselt, nagu oli tulnud, areena väljakäigu poole.

Radsha külalised ei liigutanud. Närvevapistava võitluse lõpp oli olnud ta kõrguspunkt,

Fitzgerald oli surunud küüned Sharke'i käevarde, kes seda ei näinud tundvat. Ka tema oli vangistatud sellest ainulaadilisest vaatest. (Järgneb).

Õnn.

Itaalia kirjanik **Luigi Pirandello.**

Vana hertsoginna tuli kahvatult välja toast, millesse tema abikaasa enese lukustanud sel päeval, mil tema minijas oma kahe lapsega paleest ja linnast oli lahkunud, et tagasi minna oma sugulaste juure Nicosiasse.

Ukse kääksumist kuuldes, mida ta oli tahtnud tasakesi kinni tõmmata, tõmbus ta nagu valusale ilmele, nagu oleks ta sees midagi katkenud. Mis see kääksumine tähendas? Midagi. Võimalik, et hertsog seda ei kuulnudki. Sellegipärast peatus vana hert-

Kui Elisabeth ilmet ema näol nägi, arvas ta, et sureb. Kärstitus, millega ta tahtis emale vastu joosta, haihtus ja ta tundis kõigis oma kehaliikmetes sellist nõrkust, et ta isegi käsi ei jõudnud oma näole tõsta.

Kuid vana ema lähenes talle ja pani oma käe tasakesi ta õlale.

„Armas tütar,“ teatas ta, „tema oli nõus.“

Neiu värises ja vaatas emale suuril silmil näkku. Vastolu rõõmu vahel, mis ema

Kadrioru rand talvel.

Foto Akel.

soginna kaua ärevalt, nagu oleks temale üks, millega ta nii ettevaatlikult ümber käinud, paha nalja teinud.

Mitte ainult hinged, ka kõik asjad ses majas, mis niipalju perekondlikke mälestusi peitis, näisid juba mõni aeg kannatavat krampide käes: vaevalt puudutati neid, kui nad juba karjusid.

Tüki aega kuulatas ta, siis läks ta, näost kahvatu ja selg loogas nagu raske ikke all, üle pehmete vaipade paljudest poolpimedadest tubadest läbi, kus vanade müüride vahel ja tumedate mööblite keskel imelik õhk ta rinda pigistas nagu mineviku luupainaja. Ta astus ühe kaugel seisva toa lävele, kus ta tütar Elisabeth teda põnevalt ja kartlikult ootas.

teade temas äratas, ja lämbumistunde vahel, mida tekitas ema pettunud nägu, oli nii äge, et ta käsi ringutades, naerdés ja nuttes küsis:

„Jah? Jah? Kuidas ometi? Jah?“

„Jah,“ kordas ema enam peaga noogutades kui sõnaga.

„Kas ta karjus? Oli ta vihane?“

„Ei, mitte sugugi.“

„Noh?“

Kuid kohe taipas ta, et ema just sellepärast kahvatu oli, et isa ilma karjumata ja vihaseks saamata oli nõus olnud.

Ta oli isalt luba palunud abielluda tema minija laste õpetajaga, kes oli hiljuti majast lahkunud.

Isa poolt ilma kohkumise kisata ja vi-

hata antud nõusolekul oli tema kohta hoopis teine tähendus kui ema kohta.

Hoopis teine, mitte sugugi vähem välis.

Võib olla sellepärast, et ta oli neuu ja teisenä sündinud, võib olla sellepärast, et ta ei olnud ilus, vaid oli tagasihoidlik, kohmetu ja vaikne. Võib olla sellepärast oli isa teda alati kohelnud mitte kui tütart, vaid kui üleliigset eset, mis teda vihastas, niipea kui ta temale vaatatas. Sellepärast pole tema arvates vaeva väärtki vihastada, kui ta tahtis abielluda teenijaga, kooliõpetajaga; isa silmis polnud ta võib olla parema kosilase väärtiline.

Seevastu ema, kes tütart südamest armastades ja hirmu tundes selle palvega oli abikaasa ette astunud, tundis küllalt oma mehe fanaatlikku uhkust ning valjust, mis samal astmel tõusis, millisel astmel perekonna aineline seisukord halvenes. Samuti tundis ta seda mõõdutut viha igasuguse uue teo vastu rahva poolt, mis tema arvates näis olevat rünnak tema aadelisoost eeskäijate vastu. Ja ta arvas nüüd, et mehe vaim juba nõdraks kippus jääma, eriti veel selle tagajärjel, et ka tema poeg, ta nime ainus pärija, oli ühe näitlejannaga põgenenud.

Don Caspare Crisanti, Rosabia hertsog, Collemagno markii, Fontana ja Cibella parun, Sitsiilia endise valitsuse alandlik teener, kes seisis langenud dünastia viimase võsuga veel kirjavahetuses, tema, kes veel iga päev, iga päev korso ajal omas vanas tollas läbi via Maqueda sõitis, seljataga kaks paashi parukatega, kuna kolmas hiiglasuure kutseri kõrval pukis istus; istus omal kohal kui troonil, ilma kedagi teretamata, kangelt, tusaselt, põlglikult — see mees andis nüüd tütrele luba abielluda kooliõpetajaga, Fabrizio Pingiterraga, kes oli olnud tema tütrelaste koduõpetaja? Nüüd. . .

Ta oli lootnud oma suguvõsale noore hertsogi abiellumisega ühe rikka pärijannaga, kellegi paruni ainsa tütreaga maalt, uut hiilgust saavutada. Kuid poeg oli enast häbiväärt armastusega rüvetanud, nii et ta lõpuks pidi põgenema. Ja minijas oli kõigile palvetele vaatamata kohtult nõudnud täielikku lahutust ning oma vanemate juure tagasi läinud. Kõik oli otsas. Ta ohverdas kõik, ainult et ta toredustõld, millega ta iga päev välja sõitis ja mida saatsid kolm paashi, alles jääks ja et värvavaht täies mundris võiks seista, kepp käes, tema palee ees, ehk küll see värv, mis peatrepi ette viis, juba kuu aega, sest päevast saa-

dik, mil minijas paleest lahkunud, lukus oli ja kedagi enam sisse ei lasknud.

„Kas sa ei surnud?“ oli ta küsinud abi-kaasalt. „Ja mina ka,“ oli ta lisanud. „Tütart sopas ja meie selle juures, ise juba pooleldi surnud, jätkame maskeraadi.“

Elisabeth ärkas ohtes mõtetest ja küsis emalt:

„Mis ta ütles?“

Ema tahtis mingisugusel kujul pehmen- dada tingimusi, mis isa rahuliku ja jaheda põlgusega, mis vasturääkimist ei sallinud, esitanud. Kuid tütar palus teda, ütelda temale kõik.

„Jah, sa tead ju, et ta juba mõni aeg enam kedagi ei taha näha.“

„Ta ei taha teda siis näha. Ja siis?“

„Siis peatrepp on, nagu tead, juba sinu vennaproua lahkumisest saadik lukus. . .“

„Ta tahab siis, et ta teenijate trepi kaudu käiks nagu ennegi. Mis?“

Ema viivitas. Ta ei teadnud, kuidas tütrele ütelda, et ta pärast pulmi ka üksipäinis enam ei tohi paleesse tulla.

„Et sa meid näeksid,“ kogeles ta, „kui, jah, kui sa juba abielus oled, siis tahan iga päev sinu juure tulla.“

Elisabeth suudles ema kätt ja nuttis.

„Vaene ema, vaene ema!“

„Tead,“ jatkas see, „ma pidin, pidin peaaegu naerma. Sa tead, millist lugu ta oma tollast peab, noh. . .“

Ja nagu oleks asi tõesti naeruväärt olnud, hakkas vana hertsoginna naerma, naerma, selle juures ise tehes, nagu takistaks see naerupuhang teda tütrele sedagi naeruväärt tingimust teatamast.

„Tema tahab, et ma sinu juure minekul tarvitaksin väikest tõlda, kuhu ka sind võiksin kaasa võtta, mitte aga suurt tõlda. Sellega ei tohi ma sõita, sellega mitte.“

„Kui palju tahab ta mulle anda?“ küsis Elisabeth.

Jälle tegi ema, nagu ei oleks ta taibanud või kuulnud; tema vajab aega vastuse valmistamiseks, sest see küsimus oli talle kõige piinlikum.

„Mis sa arvad?“

„Kaasavara, ema!“

Elisabeth ei andunud peatumusele. Ta teadis, et kooliõpetaja teda ainult sellepärast tahtis naiseks võtta. Tema oli mehest ju seitse aastat vanem ja teadis, et ta oli juba närtsinud, enam kui närtsinud! Ära kuivannd selle maja vaikuses ja varjus, mida rõhusid nii paljud surnud asjad, ilma et oleks ial õitsnud. Temal polnud midagi, mitte midagi, mis mehes oleks äratanud

mingisuguse soovi. Rahata ei suutnud auahnuski meest tema külge kütkestada, et ta sai Rosebia hertsogi väimeheks, kuigi ainult nime järele. Seda oli peigmees temale juba tähendanud, et hertsog teda ial oma väimeheks ei taha tunnistada ja temaga sel koubel läbi käia. Ta oli temale julenud isegi seda ütelda, et tema, Fabrizio Pingiterra, kuna ta nagu noor hertsoggi, kelle söber ta oli, demokraatlik ja vabameelne olla, peaegu ohvrimeelne olla, kui ta abiellus sellise perekonna liikmega, keda peeti vananeelseks. Seda tegevat ta ainult tema pärast, kes olla nii hea ja lahke, ainult tema pärast. „Ninelt ainult raha pärast,“ oli neiu enesele ütelnud, ilma et ise oleks tunnud jälkust ja põlgust.

Ei, ei, ei jälkust ega põlgust. Kõrgel, hoolikalt hoituna ja peidetuna tahtis ta hoida oma aadlisoost tunnet ning mõtete puhtust, et ta ennast mitteväärikate kokkupuutumiste läbi ei rüvetaks. Ennast temani alandada, enesest uskuda lasta kõige madalamaid tundeid, ennast alandada, anda ja teise voli alla paenutada, seda mitte, see ei toltinud temas äratada ei jälkust ega põlgust, kuna see oli hädavajalik ja mõõdapääsmatu sihi saavutamisel. Ta tahtis olla ema; last tahtis ta, last, kes pidi kuuluma täiesti temale. Teisiti ta selleni ei jõudnud.

See soov oli temas ärganud, kui ta enese pühendas täiest südamest ja hingest oma õe lastele, kes nüüd juba kuu aega kaugel olid, aga kes ta hinge pinedusse olid toonud valgust, mis teda uuesti elustas.

Milline piin, et ta ei võinud neid lapsi tuhandete suudluste abil teha oma lasteks, oma vere ja ihu lasteks, enese valitsejateks. Kuidas nad temale oma roosiliste jalgadega astusid näole, rinnale. . .

Miks ei pidanud temagi saama last, oma last? Rõõm pidi ta tegema meeletuks. Ta oli valmis kannatama iga alandust, iga häbi, isegi piina selle õnne eest, kui tal oli laps!

Kas noor õpetaja seda siis ei aimanud ja tundnud, kui tema oma õe lapsi õpetuse ajal põlvedel hoidis?

Kõik olenes vaid sellest, kas Fabrizio isa tingimused vastu võttis. Paraku ei saanud ta kaasavara, ainult maksujuhatuse 20 liiri peale päevas ja väikese maja sisse-seade kulud. Elisabeth teadis, et mida val-

Sügavas lumes.

jemad need tingimused olid, seda kallinat hinda pidi ta maksma õnne eest, kui Fabrizio need vastu võttis.

Ta ootas põnevalt vabisedes, mil ema Fabrizioole õhtul tingimused teada andis. Fabrizio oli seal. Vaene, vaene ema, kuidas ta tol hetkel pidi kannatama! Ja tema isa? Tema? Tema ringutas käsi, jõllitas silmi, pigistas meeleskohti, surus hambaid ja ta hing kiseudas Fabrizioole: „Võta vastu, võta vastu! Sa ei tea, mis sa minult võid saada, kui vastu võtad!“ Siis kuulatas ta: kui Fabrizio vastu ei võta, tuleb ema nagu vari ja rippuvail kätel lävele. Vaene ema! Võtab aga Fabrizio vastu, siis ta kutsub tema. Mu Jumal, millal? Millal veel. . .?

Nagu vari ilmus ema lävele ja Elisabeth arvas, et peab surema. Kuid ema astus ta juure nagu hõnnikul, pani käe ta õlale ja ütles, et Fabrizio tingimused vastu võtnud; oli pahandanud ainult selle üle, et ta edespidigipidi teenijate trepist käima. Mu Jumal, kui peatrepp kõigile oli suletud. Ta oli väga vihastanud ja lahkunud, et mitte ial enam oma jalga paleesse pista. Nad võivad üksteist iga päev väljas näha, et otsida maja ja muretseda sisse-seadet. Fabrizio tahtvat, et kõik ruttu korras oleks.

Aga muidugi — kohe! Nagu oleks rõõm talle tiivad annud. Ilusaks ei võinud Elisabeth saada, aga milline tuli põles ta silmis ja milline kurb pehmus peitus ta nae-

ratuses! Milline kaunidus oli ta liigutustes, et rahustada mehe viha ja talle tasu anda tundasaadud haavamiste eest ning tema vastu vähemalt tänulik ja alandlik olla.

Majakene leiti linna ääres, peaaegu maal, varsti. Shasminid ümbritsesid seda. Riidevarustus oli juba ammu valmis. Vaevalt olid ostetud mõned vajalikud majariistad, kui ka juba laulatus sündis.

Kuid kõigest rutust hoolimata: ükski mõrsja ei olnud paremini tundnud selle akti raskust ja pühadust kui Elisabeth. Neli kuud oskas ta õnnes oma meest armastusega oma küljes hoida. Siis tuhmus see esimese märgi joovastuses, mis talle teatas, et ta käima peale oli jäänud. Kui Fabrizio välja läks ja hilja koju tuli või ei tulnudki; kui ta teda haavas ja peksis; kui ta temalt ära võttis need vähesed liirid, mis ema talle iga päev tõi, ja ei tea kus või kellega läbi löi, siis ei tahtnud ta selle üle pahandada, vaid soovis ainult, et ta laps tervelt ilmale tuleks. Ta jõi täiel söömul taeva puhast sina ning mägede võlvust ja hingas head õhku, ja nautis päikest, päikest, mis ta väiksesse tuppä tungis, nagu ta iial ei tunginud ta isa palee tumedatesse saalidesse.

„Aga, ema, kas sa seda siis ei näe? Ma olen ju õnnelik, õnnelik!“

Välke laenatud vanke veeres tasakesi, et raskejalgne ei rappuks, ja kõik jäid tänaval vaadates seisma, et kaastundlikult silmitseda vana Rosabia hertsoginna tema tütre kõrval. See tütar oli vaeselt rietatud, kahvatu, isast äratõugatu, salaja abielus, Jumal teab millal ja kellega, õnnetu ja ometi naeratav! Ta naeratas ema silmade all, kes temaga kaasa tundis.

Ja Rosabia hertsoginna, keda tütre rõõmsus pettis, ei oleks iial mõttele tulnud, et vilets mees ta tütre laskis nälga tunda, kui Elisabeth kord, mil ema kutsarile märku andis ühe pagari ees peatuda, seda juhtumist ei oleks kasutanud temale naljatades ütlemiseks, et kui emal raha on, ta seda siis millegi parema jaoks kasutaks. Ta tahtis näidata, kus ta temale midagi paremat võiks söömiseks muretseda: tema majakse kõrval seisis ütt, milles üks vana talunaine kanu ja mune müüs! Nälg, nälg, nälg oli tal!

„Kas sa siis laua juures ei söö?“ küsis ema, kui tütar mõni tund hiljem kõrval

aias istus ja näljaselt küpsetatud kana söi.

Naerdes vastas Elisabeth:

„Tõsi, ma söön niipalju, niipalju! Kuid kõht ei saa mul iial täis. Söön kahe eest!“

Samal ajal andis talueit hertsoginnale silmadega ja peaga märku, millest see aga aru ei saanud.

Kuid ta taipas seda varsti peale selle, kui ta ühel päeval tütarit külastas ja seal leidis politseinikke, kes maja läbi otsisid: Fabrizio Pingiterra, kes oli võltsijana ja petisena paljastatud, oli, ei teatud mitte, kas Greekamaale või Ameerikasse põgenenud.

Kui Elisabeth oma ema nägi, jooksis ta temale vastu, et teda nagu kaitsta ja talle ametnikke mitte näidata, ning ütles ruttu:

„Ei midagi, ema, ei midagi! Ära ehmata! Näed, mina olen üsna rahulik. Täname Jumalat, ema, täname Jumalat!“

Ja tasakesi, värisedes sosistas ta temale kõrva:

„Nii ei saa ta teda näha! Ei tunne teda, saad aru? Laps saab olema nüüd minu oma, täiesti minu oma!“

Kuid see ärevus kiirustas sünnitamist, mitte üsna hädaohuta emale ja lapsele. Kui Elisabeth enese siis teadis ühes lapsega olevat päästetud ja oma liha, temast lahutatuna, nägi elavat ja nutvat ning rinna soojust otsivat, mis tal puudus; kui ta võis oma lapsele pakkuda rinda, õnnelik, et see väike võis sooja emapiima võtta ja ema sooja keha tunda, siis oli ta üliõnnelik.

Ja ta ei jaksanud aru saada, miks ta ema, kuigi ta teda nägi õnnelikuna, kui tema juure tuli, näis olevat kurb ja rõhutatud. Mispärast ometi?

Viimaks ütles ema talle seda: Tema oli lootnud, et isa nüüd, mil tütar oli üks ja mahajäetud, ta ometi jälle oma majja võtab. Kuid ei, seda ta ei tahtnud teha.

„Sellepärast?“ hüüdis Elisabeth. „Vaene ema! Sinu pärast teeb see mulle valu. Aga usu mind, ma nutaksin, kui peaksin oma poja viima sinna kurba, hingematvasse atmosfääri! Oma poja, kel siin on niipalju valgust ja rõõmu!“

Ja kesk majakese paljast, püha lihtsust tõstis ta oma lapse kõrgele üles päikese kätte, mis läbi avatud akna ühes aia mõnusa jahedusega tuppä tungis.

Kadunud poeg.

Saksa kirjanik **Elsa Maria Bud.**

Keegi ei olnud küsinud väikest Ottot, kas ta tahab elada, ja ta isa oli juba enne ta sündimist ülesleidmatult kadunud; teada oli tast ainult niipalju, et ta oli heast perekonnast, tugev ja ülemeelne. Ja ta ema teenis triikijana vabrikus, vahetades õhtuti fantastilisest igatsusest ilu järele oma lihtsad riided tantsukostüümi vastu. Otto ei teadnud midagi eeslinnateatritest ja koorigirilidest ja noorte inimeste kergetest ühendustest, millest võib võrsuda midagi nii raskelt kaaluvat nagu on väike, elujõuline inimlaps. Otto oli aga olemas ja kasvas kasuema kurvas majas, hoolimata kasvatusel, päikese ja armastuse puudusest.

Kord kuus tuli ema, maksis kasvatusraha ja hoigas koorma üle, mis tal oli kand. Laps roomas põrandal, ta roomas ema jalgade juure ja tahtis end püsti ajada. Ema tundis puudutust.

„Isegi uusi kingi ei suuda ma enesele osta,“ ütles ta ja tõukas lapse jalaga eemale.

„Mina ei saa ka mingit kasu,“ hüüdis kasuema ägedalt ja tõstis lapse karedalt üles. „Ta sööb rohkem, kui teie maksate! Kui ta ei oleks nii kena, ei hoiaks ma teda enam tundigi. Sest teie ei ole kellegi ema. Mida varem ta läheb vaestelastekodu, seda parem talle. Siis ei tunnegi ta muud!“

Naised tülitsevad igakord. Ühe hoigamisele järgnes teise enamõue. Lõpuks ema enam ei tulnud.

Kasuema läks politseisse. Tüdruk oli linnast lahkunud. Maksunõuded rändasid asjalt järele. Ta näis varjavat end võõra nime all.

Otto olisel ajal pruunide lakkidega, vaikne, kaheaastane mehike, kes teravalt tähele pani ja asju kaalus. Ta iseseisvus oli hämmastav; ta läks korterist üksi maja õuele, mängis, sõi üksi, kandis heameelega asju, mis olid tema jaoks liig suured ja mida ta siiski kukkuda ei lasknud. Kasuema pani ette, et peab teda veel aasta, kui linn maksab kasvatusel. Sellega oldi nõus.

Otto mängis edasi õues oma suurte sõpradega, kolme- ja nelja-aastastega, kes teda sallisid, sest et võisid kasutada teda igaks teenistuseks ja käiguks. Ta heastudamine nägu säras, kui talle öeldi: „Otto, mine sinna, pall kukkus aia taha,“ või: „Otto, mine vii mu emale kartuleid...“

Otto kandis taskuid, mis olid suuremad

kui ta ise. Tihti silitas mõni emakäsi ta teravat lõuga; libises üle ta lokkide. Siis ütles kaastundlik hääl:

„Noh, Ottokene, on sul hea olla proua Mülleri juures? Oota, ma annan sulle õuna.“

Kuidas see tuli, et isegi kasuema, keda ta kutsus tädiks, ta vastu hakkas tundma mingit poolehoidu, see oli Otto saladus, kes tegi vähe vaeva ja oli nii tähelepanelik. „Tal oli vist suursugune isa,“ kinnitas ta naabrinnadele.

„Kui laps saaks headesse kättesse ja mitte vaestelastekodu!“ arvas üks naistest. „Tihti kuulutavad inimesed lapse pärast. Tuleks kirjutada...“

„Ah, selleks pole mul aega,“ pahandas kasuema.

Otto küsis tihti, kui ta silmaring laienes ja ta kogemused kasvasid, vanemate järele.

„Sa jooksid tänaval nende käest minema,“ vastas proua Müller talle esimene kord.

Kaua kandis hing seda sünget kujutlust. Vaikides nagu alati. Ta nägi unistuses suurekasulist härrat ja ilusat daami, ta arvas midagi teadvat sametülikonnast, mis oli peenem kui Ludvigil, ta suurel sõbral. Ta nägi rohelist platsi, mis sarnanes sellele, kuhu tädi viis teda reedeti.

„Mispärast mu vanemad mind ei otsinud?“ päris ta teine kord.

Proua Müller kinnitas, et nad seda vist olid teinud, kuid ta olevat vist liig kaugele jooksnud. Nii juhtub tihti.

„Ma lähen neid ise otsima, tädi!“

„Poiss, sellega võiksid sa hakkama saada. Katsu teha! Siis ei leia sa enam teed minu juure ja siis ei ole sul enam tädigi!“

Otto mõistis seda. Ta tundis südames tumedat valu, nagu oleks raske jalgpall ta rinda tabanud. Ta fantaasia täitis koha, kus puuris valu, kuumade unistustega kadunud vanematest.

Ludvig tuli ühel päeval isesõitjaga õue. Poisid kogusid ime ümber. Otto pani käekese tuututavale pallile.

„Sarnane vanker oli mul ka,“ ütles ta tõsiselt.

„Sul?!“ Poisid hakkasid naerma. „Inimene, sul ei ole isegi vanemaid!“

„Kust võtsid sa sarnase vankri...! Ära valeta!“

„Ma ei valeta.“ kogeles Otto. Ta silmad

täitused pisaratega. „See oli tookord, kui olin veel vanemate juures!“

„Ah, sa valelik, sul ei olegi vanemaid!“

Otto läks proua Mülleri juure: „Kas mul ei olegi vanemaid olnud, tädi? Fritz ütles . . .“

„Noh, poiss, naera ta välja. Igal inimesel on vanemad. Ja sul ka . . .“

Otto võrdles tõelikkuse ilma oma unistuste ilmaga ja leidis, et nad iialgi kokku ei sobinud. Kõik ilm, mis langes ta hingesse ja mis selle edasi viis, oli pärit maalt, kus ta oli käinud ema käe kõrval. Ta tahtis sinna tagasi minna; kui ta oli suur, tahtis ta vanemad üles otsida. Ta oli sõjamängudel salakuulaja, ta teadis, kuidas jälgi otsitakse.

Kolmeaastase peas oli lapselikkuse ja küpsenud oleku segu ja tihti läksid piirid nii kokku, et proua Müller teda tihti lõi suule „valetamise“ eest. Asi ei oleks ehk hästi läinud, kuigi laps muidu oli terve. Ta oleks ehk arenenud üheks neist elufantastidest, kes kaotavad tõelikkuse mõõdu ja sellepärast elus ei seisa kindlail jalgel, vaid kõiguvad.

Kuid selle mahajäetud olevuse jaoks oli saatust hoidnud armastuse ime.

Naabrina kõneles tihti tädiga ja alati sosinal. Tal oli kirju, mistaette luges. Otto sai tähelepanelikuks, kui kuulis teda uktsel ütlevat: „Ma kirjutan siis niiviisi. Ta teab ainult, et ta on vanemate käest ära jooksnud . . .“

Otto õhtupalvesse tuli uus lause: „Ma ei jookse iialgi enam vanemate käest minema, kui nad mu üles leiavad.“

Proua Müller ehtis ta ühel päeval välja ja lasi teda pildistada. „Ühed vanemad ot-

sivad oma poissi,“ ütles ta lühidalt, kui Otto päris. „Ehk on nad sinu vanemad. Pean neile pildi saatma.“

Unistused, unistused! Tuba kohas muusikast, kolme rinnalapse kisa ei kostnud enam läbi. Õhus vuhisesid kiikhobused ja läikivatel laudadel seisis shokoladipudingud — oh, ja hea isa ütles: „Mu poiss!“

Proua Müller oli siiski liigutatud, kui asi oli nii kaugel, et oli oodata võõra abielupaari külaskäik pealinnast. Ta manitses Ottot veel kiirelt, korrates ühtlugu sõnu: „Su vanemad peavad muidu häbenema! Need on peened inimesed . . .“

Otto luges päevi. Ta oskas lugeda viieni . . . Ta seisis puhtalt rietatult proua Mülleri elutoas ja kuulatas autosignaale. Lõpuks helistati. Sisse astusid härra, mitte nii kõrgekasvuline nagu Otto mäletas, ja mitte nii noor proua. Proua oli kahvatu ja vaatas talle lähemale tulles tõsiselt otsa.

Otto värises; hirmus hoop vastu rinda viskas ta edasi, nende mõlemi poole. Ta nuuksus, see metsik nuuksumine ähvardas teda lämmatada. Peaaegu karjudes jooksis ta proua poole: „Armas, armas ema!“ Ja mehele, kes ta üles tõstis, ütles ta: „Armas isa, ma ei jookse enam minema! Ma ei jookse enam minema!“

Nad nutsid kõik. Pisarad ühendavad paremini kui suudlused. Väga õrnad käed paitasid Otto nägu ja surusid selle ülevoolava tundega enese vastu: „Mu poiss . . .“

Selle loo kirjutas elu ise. Ta leiutab kõige peenemaid idulle, ehitab kõige kohutavamaid draamasid. Otto on nüüd kümme aastat ja elab, ravitsetud ja armastatud, oma vanemate ainsa „pojana.“

Rõõm ja mure.

Vene luuletaja Pleshtshejev.

*Vaibus torm ja möödus äike,
Kõuepilk meist kaugenest,
Taevast jälle hiilgas päike,
Lootus tärkas südames.*

*Kuid kui kauaks? Mere takka
Tõusvad uued pilvemäed . . .
Rõõmu, muret nõnda ikka
Käsikäes siin ilmas näed.*

Tõlkinud A. Andur.

Vein.

Ungari kirjanik **Géza Gardonyi.**

Pühapäeva hommik. Sügispäike lõõmab kotta. Michael Baratsh seisab seal särgiväel ja peestleb päikeses. See peestlus on tema harilik pühapäevane lõbu. Muidu ei ole tal seks aega.

Ent võib ka olla, et Michael Baratsh ei seisa päikese pärast kojast. Võimalik, et ta seal ainult sellepärast viibib, et tal seljas on pühapäevariided, ja kui talunikul on seljas uued riided, siis istub ta vaid sööma, muidu seisab ta alati, et riided ei kuluks. Ja tõesti, Michaelil on jalas tuliued, ploominised püksid. Fantastlikult korraldatud pleknööbid säravad hõbedana ta vestil. Saapaid puhastas ta kogu eilse õhtu kojast; aga need säravad nüüd ka kui lemmasilmad! Tema juuksedki välguvad pomaadist ja on pahemale poole kammitud: Oma vurrud on ta musta vahaga teravaks keerutanud, nii et nüüd otsad kui nõelad kahele poole õhuse torkavad, nagu oleksid nad külge kleebitud.

Nii siis ütlen ma, tema seisab ja peestleb ennast. Silmitseb kirikusse minejaid. Tema koergi seisab aia ees, nina lattide vahelt väljas tänaval, tõsiselt ja rahulikult nagu ta peremeeski.

Sinisesse riietatud mehed, naised kahisevates kleitides, neid kirjudes hilpudes, mööduvad aegajalt majast. Naised kannavad mustasse köidetud raskeid palveraamatuid kaenla all, ja raamatutest tolgendavad roosikrantsid alla. Neiud kannavad väikseid raamatuid ja roosikrantside asemel on neil elavad suveroosid, mis raamatu kaante vahele pressitud.

Ja kuna nad nõnda majast mööduvad, teretavad mõned, teised ei tereta. Aga naised ja neid teretavad kõik.

Kui viimane kirikuline oli möödunud, võtab Michael enesele lühikese lambanahast jaki selga, paneb rahakoti vöäle ja ütleb emale kõõgis:

„Ei ole vaja lõunaga rutata. Ma lähen Hansukest vaatama.“

Vanaeit võtab käed taignast ja vaatab pojale näkku.

„Hansukest vaatama?“

„Jah,“ vastab mees. „Ei saa teda unustada.“

„Too ta siis koju. Lepi naisega ära, Michael. Ütle, et mina olen süüdlane.“

Baratsh raputab pead.

„Ei, mina naise järele ei jookse ja ei taha temaga ka ses elus leppida.“

Ta teeb ringi aedade juures, siis läheb ta akaatsiate alt välja maanteele. Koer järgneb talle, aegajalt maha jäädes, parajas kauguses. Koer teab muidugi, et ta tagasi aetakse, kui teda märgatakse.

Aga Michael Baratsh ei vaata taha, tema sammub jalga jala ette tõstes akaatsiate all maanteed mööda. Puud muutuvad juba kollaseks, tee ääres läigib sügispunane hapuoblikas. Siin ja seal esitab mõni metsik roosipuu oma vahast vilja. Tee kohal tantsib vananaistesuvi.

Kui Baratsh tagasi vaatab, näeb ta koera.

„Sina jumalavallatu lojus! Kas sa kasid koju!“

Koer kargab, saba jalgade vahel, tagasi ja peatub siis. Võib olla ootab, kas peremees vahest ümber ei mõtle ja talle hüüab: Noh, tule peale! Kes teab, millised mõtted koerapeas liiguvad.

Aga peremees vihastab, et koer kaasa on tulnud. Koer ei tohi kodust lahkuda, olgu siis vaid kündmise, külvamise või mõnel teisel puhul. Siis peab ta valvama kuube, seemneid ja rahakotti.

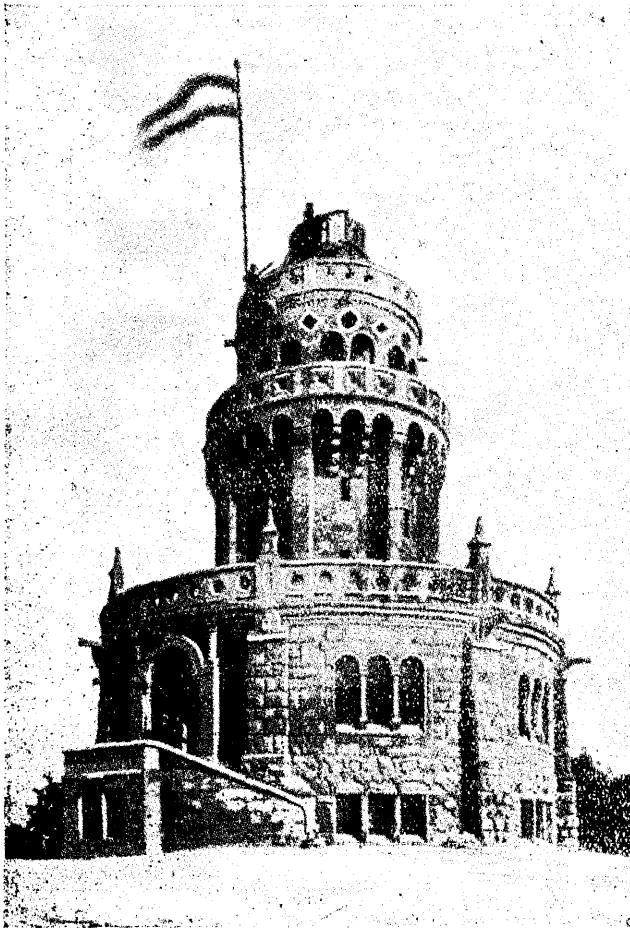
Baratsh vaatab jälle taha. Näeb, et koer istub. Ta raputab tema suunas keppi. Koer tõuseb ja pistab punuma, sörgib laisalt kodu poole.

Michael Baratsh läheb aedade vahelt edasi.

On juba möödunud kuu, mil ta naisest lahkus, paremini öelda, naine temast lahkus. Põhjuseks oli ema. Sest ema oli Hansukese kaela ümber mässinud rätiku, et tuul talle kahju ei teeks. Noh, tuul ei teinud talle midagi, aga poiss sai kaelapõletiku. Naine ütles, põletikus olla süüdi rätik, ja ema vastas selle peale, et ärgu tibukene hakaku õpetama kana. Sõna järgnes sõnale. Naised panid käed puusa: kogu maja rökkas.

Michael Baratsh tuli uue preestrimaja õnnistuselt koju. Muutus seda tüli nähes näost otse roheliseks. Ei küsinudki, kuidas see kõik tulnud, vaid nähes, et naine ema vastu esines, sai ta vihaseks ning tõstis kepi.

Noh, see pole ju haruldane, et talunik naist peksab. Aga siin abielus sündis see esimest korda. Naine oli harjunud, et teda kätel kanti, tema oli nimelt „ainus tütar,“ ja Baratsh ei saanud teda muidu, kui püha

Pille Budapestist, meie hõimude-ungarlaste pealinnast. Elisabeti torn.

vande vastu, et ta iial enam ei joo viina ega veini. Sest Baratshil oli see hullharjumus, kohe kaklema hakata, kui ta midagi oli joonud. Kakles kui kuri ise. Peksis seda, kes talle parajasti ette juhtus. Pagana iseloom! Aga selliseid leidub. Aitab klaasist veinist, ja nad on kui pöörased. Muidu on nad kui tallekesed. Sellepärast ta parem ei joonud. Ja nad elasidki kõige paremas üksmeeles. Aga kui preestri maja katuse alla sai, pidi temagi seal klaasikese jooma. Ta ei olnud viis aastat joonud. Ja nüüd maitsetes see temale.

Kepp vuhises läbi õhu, naine kiljatas. Siis jooksis ta tupp ja tõmbas enesele ruttu pühapäevakleidi selga. Võttis poisi käest kinni ja jooksis minema. Ei vaadanud tagasi.

Külas anti Baratshile nõu, mingi naisele järele, sest kahju olla sellisest puhtast, virgast olevusest nagu tema olnud, kuigi ta

abiellu polnud kaasa toonud muud kui riided seljas.

„Sa olid purjus,“ ütles preestergi, „ja selge on, et sa süüdlane oled. Naine teab, et sa veini ei joo, aga näed, tal on häbi sinu juure tagasi tulla.“

„Nii siis, veini ma enam ei joo; kõdunegu mu kurk, kui iial veel joon,“ vastas Michael, „tõsi on ka, et ainult vilets koer oma peremehest lahkub.“

Umbes nädal hiljem tuli üks vanker, mitte õue, vaid ta peatus värava ees. Naise onu tuli temaga, vaikne, uskumata ükskõikne mees, kelle üks vurruots alati ülespoole ja teine allapoole vahitsis. Mees suitsetas kogu päeva ja silmitses pilvi.

Michael Baratsh arvas, et mees tuleb lepitust tegema, ja võttis teda vihasel näol vastu.

„Mis tahate?“

„Kirstu ja voodit.“

Kuna mees midagi etteheiteid ei avaldanud ega ka head sõna ei ütelnud, siis rahustus Michael. Seinale nõjatudes vaatas ta tummalt, kuidas mees kirstu (millele punased tulbid peale maalitud) ja kollase voodi vankrisse tiris. Ema oli parajasti kirikus. Ja Michael ei aidanud asju peale viia.

Kui vanamees pukki ronis, urises Michael midagi.

Oli näha, et ta tahtis rääkida. Aga vanamees vilistas ja sõitis jumalaga jätmata minema.

Nii oli siis selgi lool lõpp.

Noh, seitsaadiik polnud Baratsh naisest kuulnud ei head ega paha. Nüüd kõnnib ta aedade vahelt edasi. Küla vaikib.

Michael läheb kuni küla keskele. Siin muutub ta käik juba aeglasemaks. Ta vaatab tagasi, tehes, nagu paneks ta vaid piipu põlema, aga ülestõstetud käte vahelt vaatab ta tänavale.

„Nad pole mind märganud,“ mõtleb ta pahaselt. „Aga misjaoks ma jooksengi siin edasi-tagasi nagu kevadetuul. Tahtsin näha ainult oma poega. Minu poeg on minu poeg.“

Ennast nõnda julgustades läheb ta tagasi ja jääb, keppile toetudes, maja ette seisma. Puhub suitsu maja poole, nii näidates, nagu ei kardaks ta kedagi, ei taha ainult tupp minna.

Küll Hans juba välja tuleb, küll ta siis temaga kõneleb. Aitab ainult Hansule vaa-

tamisest: see tunneb oma isa sadade hulgast ära!

Aga Hansuke ei tule.

Seni on Michaelil aega maja silmitseda. See on täpselt samasugune kui kuus aastat tagasi, isegi vana roostetanud vikat vahib veel katuseuugist välja.

Palju roose oli ta siin oma kübarale pistnud, kingituseks kaasa saanud. Ja iga roosi olid saatnud lugematud ilusad suudlused.

Michael oli juba varem märganud üht kivikuhja. See seisib teisel pool maanteed ta selja taga. Miks ei pidanud ta istuma.

vaata, hüppab üle teekraavi ning keksib köögiukse ees edasi ja tagasi.

Uksest väljub Hansuke. Tal on jalas uued saapad ja uus, kirju tikandusega ehitud mantlikene õlgadel. Muidugi oleks ta võinud välja tulla ka ilma mantlita, kuid isa peab ometi nägema, mis ta on saanud.

Koer keksib poisi ümber rõõmust niuk-sudes. Kargab ta najale püsti ja lakub ta põske.

Hansukene hoiab ta kaela ümbert kinni ja patsutab teda.

Baratsh vaatleb seda sõnatult. Ootab, kuni

Pilte Budapestist, meie hõimude-ungarlaste pealinnast.
Donauja Budapest öösel tuhandete elektritulede valgustusel.

Need kivid ei kuulunud ta naise majale, ja iga linn tohib seal puhata, kus tal selleks lusti on.

Ja kuna ta nõnda maja vastas istub ning piipu topib, heidab ta pilgu kõrvale teele. Mis ta näeb? Oma sõnakuulmatut koera, kes sammu viiskümmend eemal keset teed istub ja temale eemalt otsa vahib.

„Vaata, vaata,“ ütleb Baratsh, „koer sinust juba ei lahku. Tule siia, kelm!“

Koer kargab jalule. Sekund hiljem on ta peremehe juures ja tantsib tema ümber kui pöörane. Baratsh silitab ta pead. On nii hea tunne, et ta pole üksipäi. Aga koer nuusutab üks, kaks korda maja poole, ja

poeg tema juure jõuab. Siis võtab ta tema oma põvele.

„Sa tunnend mind siis veel, sina?“

„Isakene,“ hüüab laps rõõmsasti.

Koer läheb köögiukse juure tagasi.

Laps libiseb isa põlvelt ja võtab ta kare-dast käest kinni.

„Tule tuppa!“

„Ei,“ vastab Michael Baratsh tusaselt, „mina ei tulnud sellepärast.“

„Tule aga, tule.“

Kuna laps teda asjatult katsub kaasa tõmmata, ilmub lävele mingisugune vari. Nad kuulevad mõlemad riidekahinat.

Michael Baratsh kuuleb seda, ta tunneb rosmariini lõhna, aga ei vaata üles.

„Michael,“ ütles tuttav naisehää, „tahtsin teile ainult ütelda, tulge tupp. Te võite ka siin oma pojaga rääkida.“

„Ei taha,“ vastab mees. „Ma ei tulnud selleks, et tupp lähen.“

Ja tõstab nüüd pea. Vaatab naisele, piip hambus, trotslikult silma.

Ja kuna ta teda silmitseb, märkab ta, kui ilus see naine seal on, tema endine naine. Teist tema sarnast külas ei leidu. Aga see on üks kama kõik, naine, kes mehest lahkunud, on nagu õitsev oks, mis murdus puust ja kukkus porri. Tema ülestõstmine ei tasu vaeva.

Seda mõtleb Michael Baratsh ja võib olla

väljendakski seda, kui talunik seda oskaks sõnadega väljendada, mis ta mõtleb.

Koer käib saba liputades ühe juurest teise juure.

„Tean,“ vastab naine silmi maha lüües, „tean, et teie minu juure ei tulnud; kutsun teid ainult sellepärast, et külarahvas meid nõnda ei näeks.“

Kirikuliste kirju kari lähenes; kaugelt oli näha, kuidas inimestemurd igasse suunda hajus.

Kuna naine seda ütles, pani ta oma käe mehe õlale.

„Noh,“ ütles Baratsh poisi poole pöördes, „kas sina ka tahad, et ma tupp tulen?“

„Muidugi,“ vastas laps. „Sinu jaoks on juba pudel veini lauale pandud!“

Kudrelup.

Austria kirjanik **Ervin Stranik.**

Kui astusin tupp, tabas mind Yvonne hävitav pilk.

„Sul, mu sõber,“ ütles ta nii külmalt kui jäätis palaval suvepäeval, „oli see laikus, et mulle lubasid osta auto.“

„Vististi, mu armas.“

„Otsustasin, et see peab olema beesh, nii et ta sobib mu nahavärviga ja ka Foksile ning Miimile on kooskõlaliseks tagaseinaks.“

„Tean, lemmik.“

„Sa nimetasid mulle mitmesuguseid marke, ja ühe juure neist jäime.“

„Tõsi, mu ingel.“

„Kuid mina loobun sellest!“

Ehmunus pigistasin ma Miimi saba, mis, ei tea isegi kuidas mulle kätte oli puutunud.

„Ja — sa siis tõesti ei taha?“

Yvonne naeratas pilkavalt.

„Ei — ei taha. Muidugi mitte nii, kuidas sina seda kujutlesid.“

„Aga . . .“

„Mitte sõnagi. Olen ma moodne?“

„Enesestmõista.“

„Raassikas?“

„Kahtlemata.“

„Moodne-elegant?“

„Muidugi. Kuid ma ei mõista, mis sel kõigil asjal on sinu äkki muutunud vaadega?“

„Silmapiilk!“

Yvonne võttis ajalehe.

„Kas tunned seda lehte?“

„See on „Kohalik Päevaleht“.“

„Kuidas on lood ta autonurgaga?“

„See on hästi toimetatud.“

Võidurõõm peegeldus Yvonne näol.

„No vaata. Ja sina julgesid mulle kiita autot, mida meie päevil enam keegi ei tarvita? See, mis minule üksipäini sobib, seisab siin selle väga põhjaliku artikli „Daam ja tema auto“ lõpul: „Moodne, raassikas ja moodne-elegant daam,“ öeldakse siin, „eelistab eranditult — Kudreluppi!“

„Ku—dre—lup?“ kordasin mina masinlikult.

Yvonne suukene ilmutas veel mõnitavat pilget.

„Jah, Kudrelup! Ja kuna mina, nagu ise mõndasid, olen moodne, raassikas ja elegantne, siis sõidan ma ka ainult Kudrelupiga. Mõistad?“

Mu silmade esine pimenes; ma ei taibanud kõige vähematki, olin aga küllalt mees teadmiseks, kuidas tugevam ja targem enast nõrgema soo vastu peab ülal pidama, ja vastasin sellepärast alistudes:

„Muidugi, lemmik, saan aru!“

Järgneval õhtupoolel tuli Yvonne mulle järele, et läheksime autot ostma. Kuna ma aga ei teadnud, kus „Kudrelupi“ vabriku

autod ladus on, siis otsustasime esiti ühte autokauplusse minna.

Keegi väike, paks härra andis enese hiilgaval näol meie käsutusse.

„Härrased soovivad autot? Oo, palun...“

Ta hää venis kui kõige peenem määrdeli, kuid Yvonne katkestas ta kohe nagu närviline stüteküünal.

„Mina ei taha üht ega teist marki, tahan Kudreluppi!“

Oli lõppes, ainult selg paendus veel sama lahkusega.

„Kuidas, palun?“

„Kudreluppi!“ kordas Yvonne teravasti.

Härra hingas astmaatiliselt:

„Kudreluppi?“

Yvonne sõrmed trummelesid käsitaskule.

„Kudreluppi!“ ütlesin mina. „Kas teil siis Kudreluppi ei ole?“

Müüja murdus veel sügavamale.

„Prupedup? Muidugi on mul ka Drupe-lup. Mul on kõik. Näiteks see siin...“

Kuid enne kui ta kõnekuse mootor sai kuumaks joosta, tabas teda juba Yvonne paendumata nõue kui külm vesi.

„Ma toonitasin ometi juba, et ei taha seda ega teist, vaid ainult Kudreluppi. Moodne, raassikas ja elegantne daam sõidab ainult Kudrelupiga. Kus ta on?“

Müüja heitis mulle abipaluva pilgu.

„Puptepup! Ja jah, kus see Mupehup siis õieti on? Vististi müüsimine ta praegu. Tõsi, jah, müüsimine praegu viimase Shlupe-hupi. Aga homme...“

Yvonne plahvatas uuesti.

„Täna! Homme ma teie autot enam ei vaja. Tahan saada täna omale Kudrelupi.“

Ja väljas me olimegi.

— — —

Teises äris, mida me õnnestasime, teretas meid pikk, kuivetu härra.

„Armuline proua, mu härra!“

Yvonne, endiselt erutatud, laskis kohe kõige suurema kiiruse peale.

„Kudrelup!“

Pikk, kuivetu härra pilutas silmad ja astus lähemale.

„Kuidas, palun?“

Yvonne kordas pisut valjemini:

„Kudrelup!“

Mees nihkus Yvonnele veel lähemale.

„Ei saa ikka veel õieti aru.“

Nüüd mõirgas Yvonne juba:

„Kudrelup!“

Nüüd punastas härra ja ütles tasakesi:

„Vabandage hetkeks,“ kadus kontoris

Nõudke ja tarvitage

„Ephagi“

„ISIS“ kreemi ja puudreid,

mis ületavad oma häädusega
kõiki teisi.

ja tuli natukese aja pärast suure kuuldeto-
ruga tagasi.

„Ma—a—po—pole—siinemaani veel mitte pahasti kuulnud,“ kogeles ta, „ehk on...“

Yvonne kiskus kuuldetoru ühes mehega enese juure:

„Ku—dre—lup!“

Mees murdus.

„Teie ei usu seda,“ ahastas ta, „aga ma kuulen ikka ainult Kudrelup!“

Yvonne loobus edasikõnelemisest. Pööratav uks kiunus ja me seisime jälle tänaval.

— — —

Kolmandas kaupluses ruttas meile vastu noor daam.

Siin katsusin mina õnne.

„Mu preili,“ algasin ma nii pehmesti kui võimalik, „tahaksime meeleldi saada üht Kudrelupi autot.“

Preili naeratas lahkesti.

„Kudreluppi? On see mõni tõld, kuhu sisse ei nähta? Paraku on keelatud eesriideid akende ette tõmmata.“

Yvonne oli vihane.

„Seda ma tean! Kas usute, et vajame autot flirtimiseks? Sõiduks tahan ma Kudreluppi!“

Preili võpatas, tahtis ennast arusaamatuses pärast vabandada, aga enne kui ta suu sai avada, oli Yvonne ka sellele ärile juba selja pöörnud.

— — —

Neljandas kaupluses teretas meid noor-
mees kõige meelitavamamas vanaduses.

Viiendas keegi vanaproua, kes paks ja raske.

Kuundas tantsisklesid meile vastu kak-
sikud.

Seitsmendas, kaheksandas, üheksandas —
palja lagipeega härrad.

Jutlemine muutus ikka lühemaks, Yvonne

tuju pahemaks, kuid Kudreluppi ei tunnud keegi.

Kui astusime neljateistkümnendasse kauplusesse, võttis selle omanik meid vastu lahtiseil silmil.

„Aa, teie olete vististi need härrased, kes tahavad osta Kudreluppi?“

Ma hakkasin kergemini hingama.

„Te teate juba?“

Üleoleva lahkusega noogutas ta.

„Muidugi; palun võtke istet. Silmapilk on Kudrelup siin.“

Nende sõnadega kadus ta oma bürosse. Ma kuulen teda telefoneerivat, kuulsin midagi nagu: „Jah, nad on parajasti siin, palun, õige ruttu . . .“

Mu pilk uitas aknast välja.

Pöörase kiirusega nägin ma lähenevat ühte päästeautot otsekohe kauplusele; kaks meest seisid juba auto astmelaul.

„Meid arvatakse hulluks,“ kisendasin ma, haarasin Yvonnest kinni ja tormasin temaga tänavale.

— — —

Kui kaua me nõnda jooksime, ei tea. Kui ma viimaks Yvonne lahti lasksin ja väsinult pingile langesin, seisis äkki meie ees too astmatpõdev paks härra, kellelt me esimesena olime tahtnud osta Kudreluppi.

„Jumalale tänu, et teid leian,“ hingeldas ta palehigis, „juba kolm tundi otsin ma teid ihest autoärist teisest. Ma ei oleks jõudnud

kannatada seda, et usute, et mul uuemaid autoid ei ole. Telegrafeerisin kohe, kui lahkusite, autobörsile: „Andke teateid uue tüübi „Pupetupi“ kohta?“ Ja vastuseks sain — palun, lugege ise —: „Rukatupi“ tüüp täitsa tundmata. Nii näete, mu härrad, mitte minu äri . . .“

Nüüd jäi ta täitsa hingetuks. Minestanult langes ta pingile. Mina pidin tooma kordniku, kes ta eest pidi hoolitsema.

— — —

Mulle tuli aga samal hetkel päästev mõte. Uuesti haarasin ma Yvonnest kinni, vedasin ta taksiauto juure ja käskisin:

„Kohaliku Päevalehe“ juure!“

Seal vuhisesime sõidutooliga üles viiendale korrale ja leidsime viimaks selle, kes auto-
nurka toimetas.

„Mu härra,“ hingeldasin ma, „teie kirjutate oma artiklis „Daam ja tema auto“: „Moodne, raassikas ja moodne-elegant daam eelistab eranditult ainult — Kudreluppi!“ Meie otsime juba päev otsa sellist. Aga kustki pole teda leida!“

Nüüd vajus toimetaja pikkamisi tugitoolile, naeratas esiti ja lõpuks naeris, naeris:

„Aga, mu härrased, kas teie siis veel iial pole kuulnud midagi trükivigadest? Kirjutatakse õieti, aga laduja ei saa aru, vaid teeb sellest oma pudru. Muidugi kirjutasin ma õieti „Kabriolett“, kuid laduja ladius: „Kudrelup!“

Elu.

Arnold Liiv.

Meie isiklik elu on ooper, mida igal ühel oma moodi tuleb juhtida. Tasa ja vahel kui pool sonides hakkab nooruse eelmäng; kuid juba neisse alghelidesse on peidetud paljud põhitoonidest, mida „mina“ üle elab . . .

Siis algab peaosa — elusisu — täis tormi, põhjatumat ülekeevat rõõmu, salavalu, õnesilmapiilke ja metsikut võitlust olemise eest . . .

Ja siis tuleb lõpp — pikkamööda, kuid järjekindlalt . . . Vajunud on kindel juha-

taja taktikepp. Tasane, igavikku uppuv järrelhüüd — kaja, — hõljub mõni aeg õhus, kui aset otsides . . .

Siis vaikib kõik, mis teatud, nähtud surematust minast. Ja jällegi asub vaikus sinust maailmas, kui peeglisel järvepinnal peale vetteheidetud kivi virvlained . . .

Ja ei keegi tea, et kivi on kunagi vette heidetud, ei ükski või aimata sügavustes puhkavat eluringjooksu . . .

Ja sarnane on elu, millest kramplikult kiinni hoiame! . . .

Libedal teel.

Inglise kirjaniku **E. P. Oppenheimi** romaan.

6

„Tingimata,“ seletas Harold rõhuga.
„Minu poolt oli see lollus, et ma tookord plehku panin.“

„Väga õige — ja eriti veel see, et sa nii kauaks eemale jäid.“

„Ma usun, sinu külastaja ajas mulle hirmu peale, Harold.“

Harold pidi naeratama.

„Siis ei tarvitse sa enam hirmu tunda. Tema on Inglismaalt lahkunud — võib olla igavesti.“

„Kas sind tihti — naised külastavad?“ küsis neiu tasa.

„Tema viibis tookord minu juures esimest korda,“ vastas Harold, „ja muidu ei külasta mind harilikult keegi — ei mees ega naine.“

Nende ette kerkis tühi pink, kust pargile ülevaade oli.

„Kas me ei istu?“ küsis Harold.

„Heameelega,“ vastas Cäcilie. „Jane läks välja ja ma olen tund aega üksi.“

„Otsib ta ikka veel mind?“ küsis Harold naeratada püüdes

Cäcilie jäi tõsiseks ja ei vastanud. Vaid küsis:

„Ütle, Harold, oled sa iial Jane juures märganud nagu armastust sinu vastu?“

„Ei,“ vastas see. „Miks sa seda küsid?“

„Olen veendunud, et ta sind on armastanud. Ainult nii on ta meeletu viha seletatav. Tema otsib sinus mitte meest, kes ta isa tappis, vaid meest, kes ta on maha jätnud.“

„Ma loodan, et ta kumbagi ei leia,“ vastas Harold. „Unustame hetkeks, et ta olemas on.“

„Meelsasti,“ vastas Cäcilie. „Millest muust tahame rääkida?“

„Näiteks meist.“

„Siis alga enesega. Kust see tuli, et sa kirikus viibisid?“

Ta püüdis neiu selgeks teha oma üksildust ja sisemist segadust, nimetamata selle põhjust. Siis rääkisid nad tema romaanist ja läksid viimaks Cäcilie asjadele üle.

„Kuidas on lood sinu töödega?“ küsis Harold. „Kas oled Drexley poolt midagi kuulnud?“

Päikesepaisteline naeratus helendas neiu nägu.

„Jah,“ vastas ta. „Tema oli minu vastu väga hea. Sa mäletad ju, et talle mõne asja lugeda andsin. Ja mõtle, tema võttis nad

vastu ja nõudis veel rohkem. Kuid see pole kõik. Ma küsisin temalt avalikult, kas ta mind küllalt nii andekaks arvab, et võiksin kirjanikuna leiba teenida, ja tema seletas, selles ei võidavat kahelda. Kas see polnud temast hurmav?“

Harold võttis ta käe oma kätte ja unustas selle lahti laskmata. Sellejuures märkas ta, et neiu käed väga ilusad olid ja nende puudutamine — neiu oli kindad käest ära võtnud — temas mõnusa, sooja tunde äratas.

„Cilly,“ ütles ta, „ma pean sind tihedamini nägema. Me oleme seltsimehed ja kolleegad, peale selle nooreea sõbrad. Ja mõlemad üksikud. Mis oleks loomulikum, kui üksteist tihedamini kohtame.“

„See kõlab hurmavalt, onupoeg. Kui aga Jane mõistlikuks muutuks! Oleks hirmus, kui ta meid kord koos näeks.“

„Harva juhtub, et siin hiiglalinnas kedagi kohatakse,“ vastas Harold, „ja kord saab ta oma vaeva asjatusest ka ometi aru.“

„Minagi loodan seda,“ seletas Cäcilie. „Ütle, Harold, kas tead, kes see oli, kes meie isa tappis?“

„Mul on omad oletused,“ vastas mees põigeldes

„Ja sina ei taha seda ütelda, eks ole?“

„Olen veel enam teinud. Armastusest tema vastu olen ma ise oma mineviku kustutanud ja olen lasknud sündida, et Harold Gasti Feldwickist oma eestseisja ja onu mõrtsukaks arvatakse. Miks ma seda kõik tein, ei tea isegi. Igatahes arvasin ma, et see kõigile teistele, kellesse see puutub, kasulik on.“

„Kas ei oleks parem, kui Jane seda teaks?“ küsis Cäcilie lühikese vaikimise järele.

„Ei,“ vastas Harold. „See teeks talle palju muret ja ma tahan teda selle eest hoida. Parema on, kui ta seda edasi usub, mis ta siiaamaani on uskunud.“

Järgnes pikem paus. Cäcilie otsaesine oli pilves. Ta polnud küllalt rahuldatud. Äkki tuksatas ta ja ta sõrmed kahmasid Haroldi käevarrest kinni. Ehmunult vahtis ta kellegile, kes ruttu lähenes. Üles vaadates tundis Harold ära Jane. Kumbki neist ei saanud sõna suust.

Jane oli vaid veel arvata viiskümmend sammu kaugel ja mõõdus parajasti ühest pingist, millel istus üksik mees. Kui ta seda oma pilguga riivas, nägid Harold ja

Cäcilie, kes Jane lähenemist nagu hüpnoosis silmitsesid, et mees enese äkki püsti ajas, nagu oleks ta tahtnud plehku panna, ja siis kõssi vajus. Aga see oli juba hilja. Jane oli ta juba ära tunnud. Mõne samuga oli ta tema kõrval.

„David!“ hüüdis ta „David!“

Mees tõusis ja tahtis eemale joosta. Aga Jane hoidis tal käevarrest kinni. Mõne asjatu katse järele vajus mees jälle pingile ja Jane istus ta kõrvale.

„Tule,“ sosistas Harold Cäciliele.

Nad tõusid ja läksid edasi

27.

V e n d j a ö d e .

„Jane!“

„Noh, David?“

„Ma tegin su tahtmise järele ja sallisin, et mu siia töid, aga nüüd tahan ma lahkuda.“

„Kuhu? Ei usu, et sul korralikku korterit on. Arvatavasti leidub siin majas mõni tuba. Miks pole sa ial kirjutanud? Meie arvasime, et oled surnud.“

„Mispärast?“

„Isa oletas seda kord — kahe aasta eest. Tema ei rääkinud sinust kunagi head.“

„Tema oli alati vali, paendumata mees,“ vastas David Strong. „Kirjutasin talle tookord, andku mulle mu päranduseosast raha, sest ma tahtsin oma elule alust panna. Et ta minu surnuks tunnistas, oli nähtavasti kõik ta vastus. Mina seda ei saanud.“

„Tema tegi, mis õigeks arvas,“ seletas Jane. „Sina ei kuulnud tema sõna, kui lahkusid.“

„Mina ei jõudnud teie kitsuses, kus isegi kõige lihtsamal röömus elu maitsemist patuks arvati, enam kannatadagi,“ seletas David. „Tahtsin olla vaba. Muidugi ei saanud isa sellest aru, sest tema tundis vaid üht eluvaadet ja üht tahtet — oma tahtet.“

Jane vaatas teda manitsevalt.

„Sa teed veel surnu vastu pattu,“ ütles ta teravasti. „Kui üksikul pojalt olisinu koht tema juures. Et sa kindlusetu tulevikku sellest eelistasid, seda ei võinud ta sulle loomulikult andestada.“

Noormees ei vastanud, vaid ilmutas rahutust, et jutt kord lõpeks.

„Muidugi pead nüüd siia jääma,“ ütles Jane. „Pealegi ei ole Cäcilie sind veel näinud.“

„Ei, ei,“ vastas David pead raputades, „Mina ei sobi enam korralikkude inimeste hulka. Sa ei tea, kui sügavale ma olen langenud. Ainult üks siht on mul veel. Nii-

pea kui see saavutatud, kaon ma siit maailmast.“

„Ära räägi jõledust,“ ütles Jane. „Minulgi on oma siht ja kui ma selle olen saavutanud, siis elan ma veel rõõmsamini, kuigi teine selle eest peab surema.“

David silmitses teda keeletu inestusega.

„Kas võid mõelda, mis see on, David?“ ütles Jane tema tumma küsimust märgates.

„Viibid meist juba nii kaua eemal, et oled unustanud perekondlikudki sidemed. Mul on kohuseid isa vastu ja sina võid mind selles aidata.“

„Kohuseid isa vastu?“ sosistas David.

„Sa tead ju, et ta tapeti ja rööviti. Mina tahan tema eest kätte maksta. Mõrtsukas peab saama oma karistuse.“

Noormees pööras pea kõrvale. Ta põsed kahvatasid, ainult kaks punast plekki seisid neil. Ta vahtis natukese aega oma ette, siis hakkas ta kähisevalt naerma.

„Tore, eht naiselik kavatsus on see,“ hüüdis ta pilkavalt. „Sa tahad mõrtsukat karistada? Ütlen sulle midagi. Mina tean, kes isa surmas on süüdlane. See pole mees, see on naine, mõistad?“

Kaheldes silmitses Jane teda.

„Usun, sa räägid deliiriumis,“ vastas ta. „Kas sa teadsid, aga Harold tol ööl kadus ja raha puudus?“

„Jah, lugesin sellest, et Harold võttis ainult selle, mis talle kuulus,“ vastas ta. „Süüdlane on vaid naine.“

„Milline naine? Meie maja lähedal kedagi sellist ei olnud.“

„Sellest ei saa sina aru, Jane,“ vastas David. „Jäta kättemaks nende hoolde, kes asjade seisukorda paremini tunnevad.“

„Mis tead sina asjade seisukorrast?“ hüüdis Jane.

Davidi huuled liikusid, kuid ei saanud sõnagi suust. Jane tõi puhvetist konjakit ja andis talle lonksu. Nüüd ajas David enese sirgeks ja rääkis. Juba ta esimeste sõnade puhul tekkis Janes hirmus kahtlus.

„Mulle oli raha vaja,“ ütles David „ja see ajas mu nii kaugele. Olin räbalates ja tahtsin viisakalt riietatult oma neiu ette astuda, see oli kõik. Mis järgnes, seda ma ei kavatsenud. Harold teab seda.“

Ta vajus jälle kõssi ja ta meel kadus. Jane helistas tüdrukule ja nõudis arsti. Siis ärkas David kohe. Kuuldes Jane korraldust, vaidles ta sellele ägedasti vastu.

„Arst katsuks mu läbi ja küsiks mult mõndagi. Hullumajad on juba minutagi täis, mul on aga on veel ülesanne täita. Luba, et lahkun.“

Jane rahustas teda nagu last.

„Sa ei või veel minna,“ ütles ta, „vähe-
malt pead sa mulle enne veel ütlema, mis
tead.“

David tõusis jalule ja silmitses teda
tarretult.

„Minu käest ei kuule seda keegi,“ hüü-
dis ta. „Mine eest!“

Jane, seistes tema ja ukse vahel, ei lii-
gatanud.

„Sa ütlesid, et Harold seda teab. Oled
sa teda näinud? Kus ja millal?“

„Juhuslikult, tänaval,“ vastas David
õigates.

„Ja mina olen teda päevade kaupa otsi-
nud, kuni mu jalad villi läksid ja pea pöö-
ritama hakkas. Elab ta, siis hoiab ta en-
nast minu eest varjul ja see tõendab, et ta
süüdlane on. Mispärast tahad sa tema süüdi
teiste peale veeretada? Ma ei usu su juttu,
David!“

Mees istus jälle toolile ja seletas oma
vahekorda Jane vastu, kuidas ta põrutatud
aju seda lubas. Idanevale hullumeelsusele
omane kavalus tuli temale appi. Miks pidi
ta küll öieti väljaastuma Haroldi, Gabriele
õnneliku sõbra, süütuse eest, kuna tema Gab-
rielet ilmaaegu võita püüdnud? Oli ta ju
ometi ise näinud, kuidas nad üksteise kä-
test kinni hoidsid ja üksteisele armastuse
joobumuses otsa vahtsid.

„Võimalik, et sul on õigus,“ ütles ta.
„Võimalik, et see siiski Harold oli. Aga
teda leida ei saa ma sind aidata. Ja nüüd
lase mind välja!“

Metsikus rõõmus löid Jane silmad hel-
kima. Nüüd oli ta Davidi huultelt kuul-
nud, mida ta kuulda tahtnud. Ta pani oma
käed venna õlgadele.

„Oleme õde ja vend, David,“ ütles ta.
„Jää minu juure. Cilly ja mina ravitseme
sind. Maksame koos kätte.“

David raputas ta käed õlgadelt ja lük-
kas ta ootamata jõuga kõrvale.

„David!“ hüüdis Jane. „David!“

Aga Davidi sammud kajasid juba korri-
dorist. Ainult aknast nägi Jane veel, kui-
das ta tänava nurga taha kadus.

28.

Drexley aimab hädaohtu.

Klubi oli annud oma liikmeile peo, ja
need olid suuremal arvul koondunud kui
harilikult. Haroldki oli kohal. Kaheksa
päevase usina töö järele, mil ta romaan
juba oli jõudnud valmisaamiseni, oli ta
enesele jälle lubanud vaba õhtu. Süda oli
tal kerge ja ta viibis heas tujus.

Peale söömist tubadest läbi minnes nägi
ta Drexleyd seisvat akna juures, mis välja
terrassile viis. Heatahtlikult nagu ikka tah-
tis ta kaaslast üksindusest välja aidata.

„Tulge, Drexley,“ ütles ta, mängime par-
tii biljardit. Mul on veel pool tundi aega.“

„Ei tänan,“ vastas Drexley lühidalt. „Bil-
jardi mängimisest olen ma juba ammu loo-
bunud.“

Kui Harold Drexley kõrval seisis, mär-
kas ta, et see kedagi silmitses, kes väljas
tänaval seisis, kulunud riided seljas. Temagi
vaatas sinna ja tundis mehe ära.

„David Strong,“ hüüdis ta üllatatult.

Drexley pööras kähku.

„Teie tunnete teda?“

„Jah,“ vastas Harold. „Ja Teie?“

„Tema töötas mõni aeg minu juures. Ni-
metas end tookord Silvertoniks. Kahtlemata
suur talent ja väga paljutöötav, kuni —
kuni ta Gabriele von Reussiga tutvunes.
Mõnikord tuleb ta veel minu juure ja kar-
jub. Olen talle annud kolmkorda raha väl-
jarändamiseks, aga asjata. Ta joob selle
ära ja joomine seobki ta lõ uks. Jumalale
tänu!“

„Mispärast Jumalale tänu?“ küsis Harold
üllatatult.

„See oleks temale ja ka Gabrielele kõige
parem. Muidu ehk õnnestub Silvertonil vii-
maks ometi teda tappa.“

„Teie teate siis, et tema see oli, kes...“

„Jah, tean,“ vastas Drexley. „Ta luurab
teda juba mitu kuud. Krahvinnna viimane
— õnnetus oli minu teada Silvertoni vii-
mane kolmas katse. Olen krahvinnat tihti
hoiatanud, aga tema ei tahtnud sest midagi
teada. Vähemalt tegi ta nii, kuigi ta häda-
ohtu väikseks ei arva. Võimalik, et ta sel-
lepärast Inglismaalt lahkuski.“

Harold pööras minema, aga Drexley pea-
tas teda veel küsimusega:

„Kuhu Te lähete?“

„Alla tema juure. Annan talle raha. Ta
näib olevat nälginud.“

„Jätke see, ta jookseks sellega ometi vaid
lähemasse kõrtsi. Tema asi on lootusetu.
Teda peaks nõdralmeelsetemajja asetatama.“

„Miks ei ole seda juba tehtud, kui ta
nii kardetav on?“

„Krahvinnna ei taha seda, kardab arva-
tavasti skandaali. Pealegi ei tee Silverton
kellelegi kahju, seni kui krahvinnna ära on.“

Harold süütas sigareti ja pööras akna
juurest kõrvale.

„Siis räägime millestki muust. Mis te
täna õhtul teete, Drexley?“

„Arvatavasti jään siia,“ vastas. „Empire-

Magasiini" toimetaja, „suitsetan ja joon, joon ja suitsetan. Mis peaksin ma nüüd tegema?“

Harold pani käe ta õlale.

„Mina lähen miss Strongi ja ühe, ühe ta sõbranna seltsis teatrisse — tulge kaasa!“ Drexley võttis ajalehe.

„Täna, armas sõber, aga selleks ma enam ei kõlba. Võtke mõni noorem neljandaks, temale teeb see lõbu. Mina olen juba vana ja rikun kogu teie õhtu.“

„Teie või ei keegi, Drexley,“ vastas Harold kella vaadates. „Ärge pange vastu

Esimese vaatuse järele oli Drexley juba võidetud. Ta tusane ilme oli aset annud naeratusele. Kojas tõmbas ta Haroldi kõrvale.

„Palun teid kõiki pärast „Savoysse,“ ütles ta. „Miss Strong ja mina korraldasime selle juba ja ma tellisin telefoni kaudu laua valmis.“

Cäcilie kinnitas seda särava naeratusega.

„Kas ei olnud tore mõte mr. Drexley poolt?“ hüüdis ta rõõmsasti. „Ei mina ega Milly tunne Savoyd ja pealegi oleme kangesti

Stseen teisest vaatusest Valter Hasencleveri komödiast „Abielud sõlmitakse taevas“, mis esietendusel „Estonias“ hiilgavalt läbi läi. Vasakult: Pr. M. Parikas-Niilus, A. Lauter ja G. Esperk.

Nad tulevad mulle kümne minuti pärast järele; valmistuge, et nad ei tarvitseks oodata!“

näljased. Muidugi sõidame lahus. Mr. Drexley viib minu ja sina tuled Millyga.“

29.

Õhtusöök Savoys ja selle tagajärjed.

Drexley oli suurepärase võõrustaja. Ta juhtis väikese seltskonna varukshoitud laua juure, lükkas söögikaardi kõrvale ja tellis valitud õhtusöögi.

Esimesel poolel tunnil oli kahtlane, kas õhtu tagajärgi saavutab. Drexley oli ühesilbiline ja laskis märgata, et ta enesele oli lasknud vastu tahtmist augu pähe rääkida. Harold jättis ta siis täiesti Cäcilie hoolde, kuna ta enese ise selle sõbrannale pühendas. Varsti märkas ta, et Drexley sulama hakkas. Cäcilie naeris ja jutles vahetumalt; ta oli nii veetlev seltsiline, et isegi kangekaelne tusaolevus temale pikalt ei jõudnud vastu panna.

Kõrvalseisvast eesruumist kostis ameerika jazzpalli muusika; jutt muutus ikka sora-vamaks. Vahuvein pärlendas klaasides ja Drexley näis vähemalt kümme aastat noore maks saanud olevat. Kõik suurepärasest tujus, kuni äkki tuli vahejuhtumine.

Kolm isikut ilmusid lävele: keegi vanem härra frakis, ordeni pael põigiti üle rinna, keegi väga õilsa hallide juustega daam ja nende vahel — Gabriele von Reuss.

Viimane oli väga moodsalt rietatud, juveelid kiirgasid ta juustes, kaelas ja kätel. Kõike silmitses ta, jäädes Drexley laua ette seisma, aga ainult õige terane vaatleja oleks võinud märgata ta kergest otsaesise kibrutamist, kui ta mõlemaid mehi märkas. Kuid lähemal hetkel selgus ta nägu jälle ja ta naeratus muutus väga armastusvääriliseks. Peaaegu õrnasti pani ta

sin kõigest ilma. Mis teeb teie romaan, Harold?”

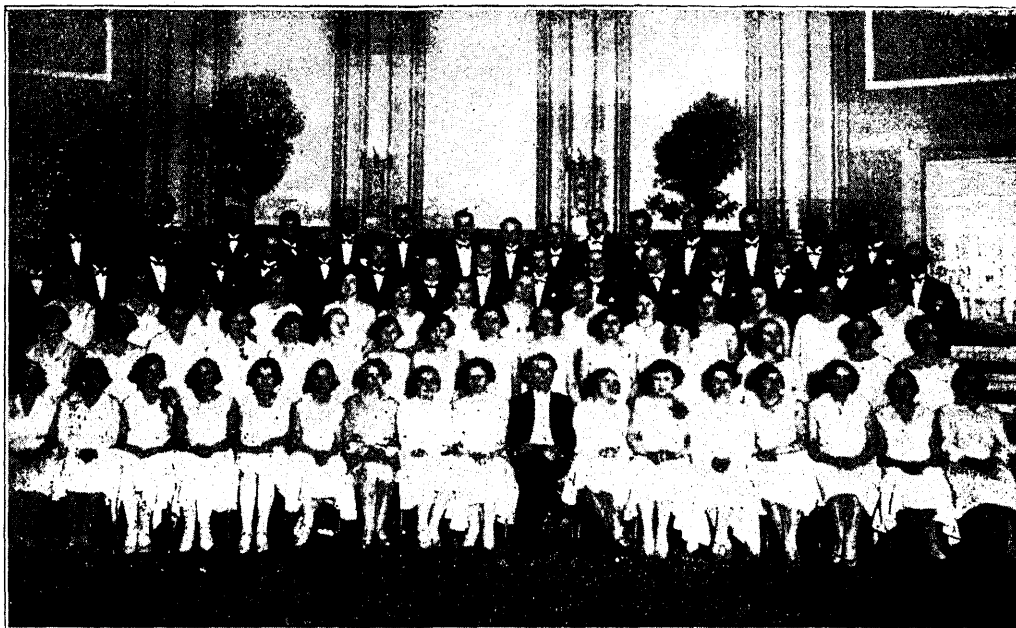
„Täna küsimast, saab lähemal ajal valmis.“

Siis pööras Gabriele Drexley poole.

„Ja kuidas käib teie käsi?“ küsis ta. „Teie ajakiri on veel sama hea kui enne. Otsin viimase numbriga Budapestis. Kihutage ometi mr. Janson jälle midagi nii head kirjutama kui „Inimesteta linn.“

Drexley huuled tõmbusid pahaselt naeratuks.

„Kahtlen, kas ta seda teeb,“ vastas ta.

Tallinna Rahvaülikoolide Seltsi Segakoor

korraldab 14. detsembril s. a. kontserdi „Estonia“ kontseptsionis. Koor on parimaid Tallinnas ja on esinenud alati suure eduga helilooja T. Vettiku juhatusel. Seekordne kava on koostatud Soome ja Eesti helitöödest, milledest kuulame Palmgreni, Melartini, Kaski, Kuulat, Kappi, Saart, Lätet j. t. Solistidena esinevad prof. A. Pappmehl (viul) ja E. Lipand (laul).

oma käe Drexley õlale, kuna ta teise Haroldile ulatas.

„Siin on kaks sõpra, kes minu vastu silmanähtavalt on ustavust murdnud,“ ütles ta pooleldi naljatades. „Viibisin nii kaua kaugel — mulle näib see lõpmata kaua — ja kumbki teist pole mulle veel ütelnud tere tulemastki!“

„Meie pole selgeltnägijad,“ seletas Harold. „Lugesin alles eile, et viibite Viinis ja jääte sinna veel mõneks ajaks.“

„Ärge uskuge seda, mis keegi minust ütleb,“ vastas Gabriele. „Pea seda kinnitama kõigile oma sõbrule, sest muidu jääk-

„Meie mõlemad olime tema vastu viimati väga ülekohtused.“

Gabriele vaatas Drexley imestades otsa. See oli vististi suur vastupanu märk. Vastust andmata ja ainult kergesti pead noogutades jätkas ta teed. Alles kui ta oli eemaldunud, jõudsid mehed teadvusele, et Gabriele nende naiskaaslasti oli täielikult ignoreerinud.

Nad hakkasid jälle vestlema, kuid jutu juhtimine läks pikkamisi Drexley kätte. Kummalisel viisil sai see ikka jutukamaks, peaaegu otse vallatult-lustiliseks, kuna Harold nähtavasti pisut tusatuks oli. Tema

oli põrutavalt arusaamisele jõudnud: kõik ta katsed oma armastusest võitu saada, olid olnud asjatud. Silmapilkne jällenägemine oli ta rinnas kõik tunded, mida ta kustunuks arvas, uuesti loitma pannud.

Ta võttis jutuajamisest ainult mehaaniliselt osa ja ei märganudki, et ta enam sõi. Mõnikord riivas ta pilk Cäciliet, ja kummalisel viisil valdas teda ärras tunne, kui ta äkki uskus leidvat, et neiu ilus nägu, kena keha ja lõbus jutt ometi ainult õige igapäevased olid.

Ta sundis ennast jutust osa võtma, oli aga ometi kõik see aja sisemise mässu ohver. Ta nimetas ennast viletsaks meheks, aga ta soontes voolas ometi niipalju magusat kihvti, et ta oma uhkust enam ei jaksanud äratada.

Kohvi jõid nad hallis, ja sinna minnes märkas ta Cäcilie pilku, milles ta uskus nägevat etteheidet. Daamid palusid, et neid koju ei saadetak, ja läksid üheskoos autos minema. Jõudes hotelli pööratava ukse juure, tõmbas Drexley Haroldi kõrvale. Naeratus helendas „Empire“ toimetaja nägu.

„Teie täditütar on hurmav,“ ütles ta. „Kui tänulik olen ma teile tänaõhtuse eest. Esimest korda näib mulle, et minu jaoks ometi unustusrohi kasvab.“

„See rõõmustab mind,“ vastas Harold, „rõõmustab üliväga.“

Drexley vaatles teda imestades.

„Minu arust olite kogu aeg tusane. Mis teil on?“

„Midagi. Võib olla ületootamine. Kuhu te lähete? Klubisse?“

„Ei, voodisse. Tean, et täna jälle üle hulga aja hästi saan magada, ja seda tahan ma kasutada.“

Kuna nad üksteisega veel rääkisid, oli Harold otsuse teinud. Hotelli ees pargiplatsil oli ta märganud toredat autot, mida tundis. Gabriele viibis siis veel hotellis.“

„Grosvenor Square nr. 20,“ hüüdis ta autojuhile, autot oma lähedale viibates.

Platsi nurgal laskis ta peatuda ja astus autost välja. Siis hakkas ta maja nr. 20 ees edasi-tagasi jalutama. Ta nimetas ennast küll narriks, kuid väljakannatamata rahutus sundis teda jääma.

Kui auto viimaks nurga tagant ilmus, asus ta kõnniteele, nii et helgiheitja valgus temale langes.

Gabriele kargas autost ja astus tema juure.

„Harold!“ hüüdis ta. „Kust te siia saite ja miks nii hilisel tunnil?“

„Tahtsin teiega rääkida. Kas tohin teie seitsis tulla?“

Gabriele vaatas ta peale ja eitav vastus suri ta suhu. Harold märkas ta viivitust, jäi aga tummaks.

„Kui just soovite,“ vastas Gabriele viimaks. „Kuhu jäid teie sõbrad?“

„Sõitsid koju. Tulin üksipäi.“

Nad läksid üheskoos majja. Teener võttis meilt vastu üliirided ja kadus siis perenaise käsul. Gabriele juhtis Haroldi väikesesse saali, kus ta kamina ette diivanile istus. Kaminas põles tuli. Gabriele süttas sigareti.

„Istuge, mu sõber, ja suitsetage,“ ütles ta. „Ma jutustan teile kõige pealt oma reisisist, ja siis peate mulle teateid andma oma romaanist.“

Harold lähenes ja astus tema ette. Ta silmad loitsid ja ta punetataval põskedel seisis sügav hingeline ärevus, aga häällilegata vastas, kõlas kindlasti:

„Võib olla hiljem,“ ütles ta. „Kõige esiti tahaksin teiega tähtsamatest asjadest rääkida.“

30.

Seletused.

Sigaretit kukkus Gabriele näpu vahelt, ta kähvas sirgeks. Harold nägi, et temagi ärev oli. Ta põsed omasid ebahariliku värvi ja ta hingas ruttu. Krahvinna olevuse muutus tiivustas teda. Pikema ettevalmistuseta algas ta:

„Gabriele, ma tulin siia hilisest tunnist hoolimata seletust saama. Ma ei jõua enam teadmatust kannatada. Sain tuttavaks Drexleyga, siis Ricega ja veel mõne teisega. Need kõik olid teie ohvrid. Nüüd küsin ma . . .“

„Minu ohvrid?“ küsis Gabriele teravasti.

„Jah. Kuulake. Mina ei tee teile etteheidet. Need inimesed on teie head mõtet valesti mõistnud ja isiklikuks huviks arvanud, mis ainult sõprus oli. Taibates oma eksitust, arvasid nad endid petetuks, ja said õnnetuks. Mina seda viga ei tee. Gabriele, ma armastan teid, nagu teid võib olla veel kunagi pole armastatud, aga emba kumba, kas saate täiesti minu omaks või ma lahkun teist igavesti ja purustan igasuguse mõtte teie peale. Sõprus meie vahel ei sobi. Teie olete ilus ja ihaldamisväärne naine ja seisate minust kõrgel, aga ma nõuan oma silmad sellegipärast teile ja nõuan teid omale. Milline on teie vastus?“

Gabriele jäi vait, aga ta niiskelt säravad silmad näisid rääkivat, ja mida Harold seal lugemiseks, see pani ta südame palavalt põksuma. Ta kummardas Gabriele juure,

võttis ta kätest kinni ja vaatas temale otsa. Gabriele huuled tuikasisid kummaliselt naeratades.

„Mu sõber, „ütles ta viimaks, „te tahate mind küll tormiga võita? Mis tähendab kõik see, mis praegu ütlesite? Ja mis pärast vaatate nii metsikult?“

„Sellepärast, et ma seda silmapilku arvan silmapilguks, mis mu eluõnne otsustab. Teie võite mulle ainsa sõnaga avada taeva ja igavesti lukustada. Aga ma ei taha teid tormiga võita. Vaadake, ma lasen teid vabaks, aga te peate mulle andma vastuse. Teie vaikiminegi oleks vastus, — selle oletamine poleks mul raske — ja . . .“

Ta käevarred libisesid ta piha ümber ja Gabriele ei tõrjunud. Niiskus ta silmis oli tihenunud pisaraks, Harold muutus julgemaks ja suudles selle ära.

„Gabriele,“ hüüdis ta, „ütlege mulle, et mind veidikenegi armastate. Olen enesele tihti pajatanud, et minuga vaid mängite, nagu teistega, aga ma ei jaksa seda uskuda, — ei jaksa!“

Gabriele pani käed kokku ja taganes pisut. Kestis tüki aega, enne kui vastas:

„Harold, palun kuulge mind silmapilk rahulikult. Teie rääkisite teistest, kes mind on arvanud südametuks. Kui neil nüüd oleks õigus? Mis siis?“

„Ei midagi, armsam. Meie mehed oleme egoistid. Meie ei küsi sellest, mis meie südame daam teistele on teinud, kui ta vaid meid armastab. Mina ei ole teie kohtunik, Gabriele, ja tahan ainult teid ja teie armastust. Kõik mu jätab muu külmaks.“

Gabriele pani oma käe ta näole, pooleldi õrnasti, pooleldi tõrjuvalt. Siis vaatas ta temale kaua ja kindlasti silma.

„Mina soovisin ikka teile ainult head,“ ütles ta viimaks, „ja sellepärast küsin ma nüüd eneselt, kui ma nüüd järele annaksin, kas see teile hea oleks. Mina ei tea seda.“

„Ütelge mulle ainult, kas te minu armastust pisutki vastate — või mitte — aga halastage ja vastake midagi.“

„Siis ütlen ma teile — ma usun, usun, et teid veidike armastan, Harold, kui. . .“

Harold ei lasknud teda jätkata, ja Gabriele andus talle pikaks, kirglikeks suudlu-

Siiami printsipaar saatjatega lahkumisel Tallinnast.

13—16 nov. külastasid Eestit, olles ringreisil Euroopas, Siiami prints Aditya ol Jumbhor ja printsess Kobkoen, et tutvuda lähemalt mõnede meie valitsusasutuste tööga. Tallinnast sõitis printsipaar üle Riia Berliini ja sealt edasi Schweitsi. Paremäl printsist — Siiami valge elavant, mille kujutus on Siiami lipul ja vapil.

seks. Siis vabastas ta enda jälle. Haroldi meelest oli kõik maailm paradiisiks muutunud. Gabriele sosistatud sõnad kõlasid ta kõrvus kui kellaheli.

„Harold,“ jätkas Gabriele, „nüüd võin ma seda sulle ütelda: ma lahkusin sinust ära tundes, et sind armastasin ja ise seda kartsin.“

Harold ei saanud temast tükk aega õieti aru; siis, ta sõnadest aru saades, voogas tinaraske tunne ta veel hõiskavasse südamesse.

„Sa tahtsid mind siis enesest ilma jätta?“ hüüdis ta. „Mispärast? Sest et ma sulle küllalt hea ei ole?“

Sügav korts tekkis Gabriele silmade vahele ja ta hääls omas külmema kõla.

„Kuidas võid sa ometi nii rääkida, Harold? Ma võin kõik olla, mis inimesed minust arvavad, aga snob ma ei ole. Kui ma kedagi armastan, võtaksin ta omale meheks, kui ta ka mõni vilets kaupmees oleks. Ei, mul on teine põhjus, palju tähtsam põhjus.“

„Ütle mulle see.“

„Harold! Ütlen sulle, mul pole midagi, mida ma sulle kohe ütelda ei võiks, kuid vastamine on mul raske. Kas lepid sellega ja ei nõua mult vastust? Ma ei või esialgu veel sinu naiseks saada.“

Vana umbusaldus tõstis Haroldis jälle

Kondiitri- ja pagariärid

K. KAASIK

Pikk tän. 35,
Voorimehe tän. 7,
kõnetraat 34-83.

Alati saadaval **rikkalikus valikus** igasugused kondiitri- ja pagaritööstuse maiustusi ning saadusi, valmistatud kõige parematest I. järgu tooresainetest. Eeltulevaks pühiks eriti suures valikus **piparkooke ja mesileibu.**

Hinnad võistlemata odavad.

Hinnad võistlemata odavad.

pead, esimeses joones kogu vaevalt ehitatud õnnehoonet purustades. See oli ometi vaid kaardimaja olnud, mõtles ta. Gabriele oli lahutatud naine, nagu ta temale ise oli seletanud, vaba ja iseseisev. Seaduslikke ja ainelisi takistusi abieluks ei olnud. Mis võis siis ta keeldumise põhjus olla ja miks ei tahtnud ta seda ütelda? Hingelise mässu seisukorras, mis lähemat kaalumist ei lubanud, tuli talle ikka jälle ainult see meelde, et Gabriele keelvat ühendust ei soovinud ja teda ainult lubadustega tahtis lohutada.

„Pean kuulma tõtt, Gabriele,“ ütles ta peaaegu järsult. „Ma ei taha unetuid öid, mida nõuavad kahtlused ja segavad sinu endiste austajate fantoomid.“

Gabriele oli kangesti kahvatanud ja jälle ilmus vali joon ta suunurkadesse.

„Õige armastus ei tunne kahtlust, Harold,“ ütles ta tõsiselt. „Ta nõuab vastastikkust usaldust. Sa ütled, et mind armastad, ja mina palusin sinult vaid veidike tagasihoidu. Oleksid sa sellega leppinud, ma oleksin vabatahtlikult, kui mitte täna, siis ometi varsti sinule järele annud. Aga nüüd nõuan sult usaldust, tõendust. Kui mulle tuleb sobiv hetk, siis ütlen sulle kõik. Lepi seni sellega!“

„Ei või, Gabriele,“ vastas Harold. „On kerge ütelda, et õige armastus ei tunne kahtlust, aga see kahtlus tuleb ja ei lase ennast eemale peletada. Mõtles, mis mulle sinust kõik on räägitud. Mispärast peab meie armastus algama saladusega, kuna sa ise ütled, et selleks õieti põhjust ei ole.“

Gabriele oli oma pea pisut kuklasse lükanud. Ta silmades seisis midagi, mis meelde tuletas suurt daami, kellena Harold teda Londonisse sõites tundma õppinud. Ta

vastas rahulikult, ainult kerge värin ta hääles teatas ärevusest.

„Harold,“ ütles ta, „võimalik, et inimesed, kes sulle minust palju jutustanud, tõele palju lähemale jõudsid kui sa arvad. Sina oled esimene mees, keda ma armastan, paljudest aastatest saadik, mil ma juba uskusin, et armastusevõime olen kaotanud. Ära hävita seda, mis mulle veel nüüd näib olevat ilus unelm. Võimalik, et mu tunnete uudsus mind teeb nõudlikumaks kui vaja. Mina nõuan sult palju, kõige pealt usaldust. Kas sa sellest aru ei saa pärast umbusaldust minu vastu, mis sulle on sisse imbutatud? Usalda mind ja ära hävita jõledas meeles seda kõrget arvamist, mis mul sinu mehelikkuses on. See ei kõlba sulle, et minult midagi vägisi nõuad, millest sa näed, et see mulle valu teeb.“

Gabriele sõnad näisid olevat nagu kaugetult tulnud. Harold kuulis vaid sõna ei, mis selles seisis, ja hoolimata Gabriele hoiatusest jõleduse eest jõudis ta oma seletuse lõpule.

„Ma ei saa sind enam sundida,“ ütles ta ägedasti, „sest nüüd ma tean, mida sa mulle varjata tahad: et minu armastus sinu vastu peab jääma vaid episoodiks nagu teisedki, et sa tahad enesele lahtiseks jätta võimalust mind kasutu mänguajana kõrvale lükata, kui su huvi minu vastu on kadunud. Ma tean . . .“

Gabriele tõusis. Viha välkus ta silmis. Kõik õrnus, pehmus oli ta näolt kadunud.

„Mine!“ ütles ta uksele osutades. „Sa teed pilkeks, mida nimetasid armastuseks. Ma ei soovi teid enam näha, Harold Janson!“

Harold jäi hetkeks tema ette liikumatult seisma, siis pööras ta äkki ja lahkus toast.

31.

Cäcilie ümber.

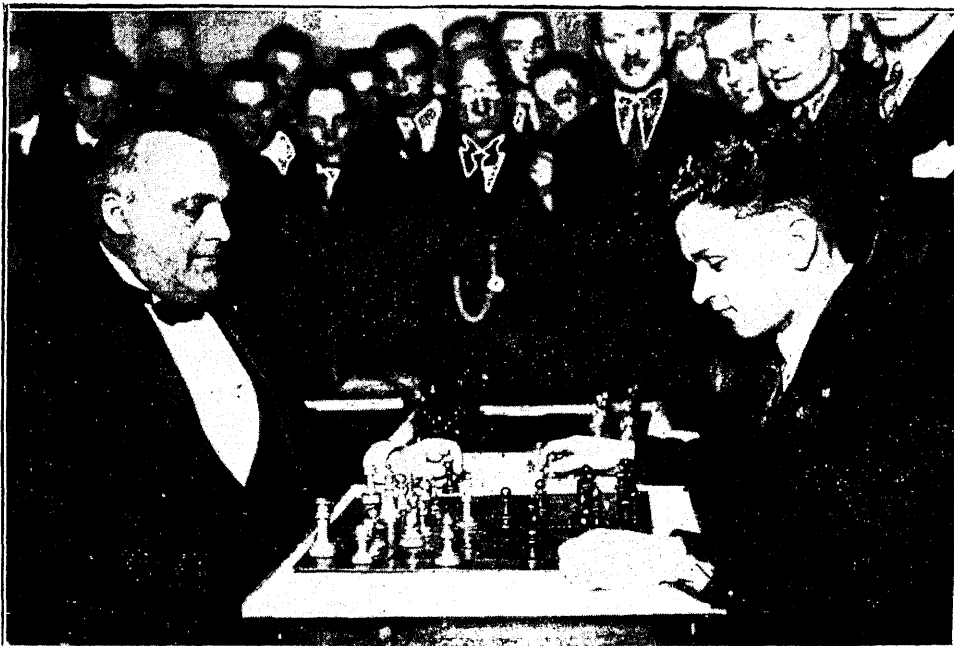
Romaani valmiskirjutamine ja viimistlemine oli Harold Jansoni elus viimastel nädalatel peamiseks sündmuseks. Gabrieleilt polnud ta teateid saanud, teda ka mitte otsinud. Ta arvas, et teda siis kergemini suudab unustada, kui ta teda ei näe. Kuid unustusest seisis ta alles kaugel. Ta päevad venisid kui villane lõng ja ka ööd olid halastamatud.

Ühel õhtul tegi ta heateo. Ta tõi koduta

hultel boy Courieri majas Haroldi tuppa ja teatas talle, keegi daam soovivat temaga rääkida. Esimesel hetkel puhkes ta rinnas metsik lootus, aga ootetuppa ilmudes leidis ta sealt eest Cäcilie. See oli toredas riides, ilusam ja hurmavam kui iial enne. Naeratades teretas ta tuppa tulijat.

„Harold,“ ütles ta, „palun sind einele. Nii oli meil kokku räägitud, kui esimese honoraari saan. Sain praegu „Empire-Magasiini“ tsheki 25 naela peale.“

„Kakskümmend viis naela!“ hüüdis Harold. „Milline rikkus! Muidugi teeb sinu

Kuulus malemeister E- Bogoljubov ja Eesti malemeister Mikenas simultaanseansil.

Hiljuti külastas Tallinnat maailma parimaid maletajaid E. Bogoljubov, (vasakul) kes viibis pikemal ringreisil Skandinaavia riikides, andes siin kaks simultaanseanssi. I. seanssil, mis kestis 5½ tundi, võitis E. Bogoljubov 19 partiid, kaotas 13 part. ja mängis viiki 8 part. II seansil võitis meister 21 part. kaotas 8 ja mängis viiki 9 part. Tallinnast sõitis suurmeister edasi Helsingi.

ränduri, kes parajasti politseivangistusest vabanenud, koju, asetaski ta oma voodisse ja saatis ravitsejanna järele. Mis ta neilt kuulis, viis ta teadmisele, et David Strongi poolt Gabriele von Reussil enam polnud midagi karta. Haige päevad olla loetud ja lõpp lähedal, üeldi talle. Arst soovitas haiget haiglasse viia, aga Harold ei tahtnud sest midagi teada. Ta oli enesele kõrvaltuppa lasknud voodi asetada, viibis aga öösel tundide kaupa raske haige juures, mille eest talle varsti pidi tasu antama.

Ühel järgneval hommikul ilmus naeratus

kutse mulle suurt rõõmu. Kui see su soovile vastab, lähemejale, sest tahan enesele teha isu, et sinu einesöögile mitte häbi ei teeks.“

„See on õige,“ vastas neiu, sest meie sööme Savoys,“ lisas ta kelmika uhkusega. „Tellisin juba laua. Seal mängib muidugi hea muusikakoor. Minule paistab see kõik muinasjutuna. Eks ju sulle ka?“

Harold naeris, kuid ei vastanud. Tänaval silmitses Cäcilie teda kõrvalt.

„Sa ei näe olevat terve, Harold“ ütles ta. „Pole iial tervem olnud.“

Üheski raamatukogus ei tohi puududa
uus raamat:

PEETER GRÜNFELDT

Minu kodu

Kogu luuletusi kodumaale

Hind 2 krooni.

Parim kink jõuluks noorele ja vanale.

„Eesti Nooruses“ kirjutab K. Utuste:
„See ei ole sõnade ritta ja riimi seadmine, vaid on oma vaimlise isiku valamine sõnadesse. Nagu tuline oda tungib see igasse õl- sasse hinge ja läbib selle. Süttinud hing lökendab õnnelikus joovastuses. Nii on mõis- tetav, miks P. Grünfeldi laulud on viisistatud — nad on suutnud täita helikunstnikkude hinge ja nad on pannud need laulud helisema nii, et neist kajab Eesti pind -- nii kaua kui Eesti on Eesti.“

Bernhard Linde kirjutab „Tallinna Postis“: „Jutustavas proosas on Peeter Grünfeldt olnud meie küllarealismis ideeliselt juhtivaid jõude, kes aga pole viljelnud seda ala kest- vama püsivusega, vaid on pööranud tagasi oma esialgsele alale — luulele. Seal on ta kasva- nud ja arenenud ühes uute pealetulnud ini- mestega. Tema luulekogu sisaldab oma lihtsus- tatud värskeusega parimaid luuletaja lauludest. Ei saa salata: eas olev kirjanik on annud siin luule alal oma prima.“

Viktor Neggo kirjutab „Kaitse Kodus“: „Südamest tulevad Grünfeldil lauluhelid ja südamesse nad tungivad oma lihtsa, kõigile arusaadava keelega. Ei ole siin midagi tehtut, ei ole liialdusi ega kõrgeid sõnu. Armsalt ja harmooniliselt, nagu mõjub ka ta isik ise, voo- lavad ta luulesõnad.“

„Tunned sa Jane pärast muret?“

„Ei mõtlegi temale.“

„Kui mina seda ka enesest võiksin ütelda,“ vastas neiu. „Aga ärme rikume nende as- jadega tänast päeva.“

Jõudes jõe kaldale, võttis Harold ta kaenla alt kinni.

„Mõtlen parajasti, mis ma sinu kulul tel- liksin. Saan olema sulle väga kallis võõras.“

„Ja mina sulle väga helde perenaine,“ vastas neiu. „Minu süda on täna nii kerge.“

„Tänase eine, tsheki või millegi muu pärast? Mis sa kõik see aeg oled teinud? Ei ole sind mitu nädalat näinud.“

Cäcilie punastas pisut.

„Teisipäeval viis mr. Drexley mind lõuna- söögile ja õhtul teatrisse,“ vastas ta.

„On see kõik, või kohtasite sagedamini?“

„Paar korda. Pühapäeva veetsime koos Themse kaldal Henleys. Mulle oli elu jõel

alles uudis ja ma olin talle selle eest tä- nulik.“

Harold ei teadnud miks, aga mingisu- gusel põhjusel tegi teda Cäcilie lähem tut- vus Drexleyga tusaseks. Kas oli Drexley selle neiu vastu tõesti hakanud lähemat huvi tundma? Ja kas otsis ta enesele Cä- cilie kaudu teed vabadusse? Ta silmitses kogu eine aja ja pidi enesele tunnistama, et Cäcilie väga hurmav oli. Vististi oli Cä- cilie oma olevusega küllalt nii veetlev, et Drexley tema kõrval teise võis unustada. Sest Cäcilie oli selle lühikese ajaga, mil ta Feldvickist lahkunud, tõsiseks daamiks muutunud.

Nad kõnelesid tiht ja teist, olevikust ja tulevikust, aga viimaks siirdusid nende mõttet tagasi minevikku.

„Kas mäletad veel, Cilly, mis me pärli- säraks nimetasime?“ ütles Harold. „Pehmet, kristallist valgust meie mägestiku kohal päikese tõusu ajal, kui üheskoos varjasel tunnil hommikusel jalutuskäigul viibisime?“

Neiu noogutas mõtiskledes.

„Mõtlen veel tihti tagasi neile päevile ja unistustele, mis tookord koos unistasime. Kui imelik, et paljugi sellest on tõeks saanud.“

„Me istusime kusagil kõrgusel ja vaata- sime, kuidas hommikune suits korstnatest tõusis. Meie majast harilikult esimesena.“

„Jah, selle eest hoolitses Jane.“

„Ja õhtud! Kas mäletad veel, millist lillelõhna siis täis oli üksik nõmm kanar- pikust ja thümianist. Tuled kustusid pikka- misi ja linnud lõpetasid oma kontserdi.“

„Seda ei unusta ma iial,“ sosistas Cä- cilie. „Need mälestused jäävad mul eluajaks südamesse.“

„Ümbritse nad müüri- ja hoi- a neid hästi,“ vastas Harold. „Meie elu ei olnud tookord küll sisurikas, aga ometi imeilus, nagu nüüd näeme. — Kas tead, et sa seal minule suurt osa etendasid, Cilly?“

Neiu vaatas ruttu üles ja punastas ker- gesti.

„Mis sa sellega arvad, Harold?“ küsis ta.

„Et sa mulle väga armas olid, mitte ai- nult kui sugulane ja kaaslane. Seda ma seni ei teadnud, nüüd on see mulle selgeks saanud. Meie tuleviku kavatsused olid alati läbi põimitud. Kas ei tahaks me neid veel kitsamalt põimida, üsna kitsalt?“

Neiu vaikus ja vaatas kõrvale. Kõrval- lauad olid tühjaks jäänud, nad olid kahe- keski. Harold võttis ta käest kinni.

„Me ei ole seda iial sõnades väljenda- nud, Cilly,“ ütles ta, „aga ma usun, et

oleme üksteist alati mõistnud. Minu elus on varjusid. Kas ei taha sa mind aidata neid peletada? Kas tahad saada minu naiseks?"

Pikkamisi tõstis neiu oma silmad ja vaatas talle silma.

„Olen ma sulle selleks siis küllalt armas?" küsis ta.

Silmapiilk hingelist mässu — voogav tunnete lainetus, vägisi alla surutud —, siis vastas ta neiu pilgule tõsiselt ja kindlasti.

„Jah, Cilly," ütles ta. „Selleks oled sa mulle küllalt armas."

32.

J a n e k ä t t e m a k s.

Harold Janson'i romaanil oli juba ilmutamisel täielik tagajärg. Arvustajad tunnistasid ta peaaegu ühest suust aasta parimaks tooteks. Tema kirjutaja tõusis kaasaegsete kirjanikkude esimesse ritta.

See võit asetaski Haroldi ühtlasi oma elu suurima kriisi ette. Saatiski ta kokku Janega. Nende kohtlemisel polnud aga juhusliku kokkupõrke romantikat, sest Jane tuli ettevalmistatult. Kes muu kui Harold võis seda küla ja tema mägestikku nii täpselt kirjeldada, milles nemad olid üles kasvanud? Haroldigi ei üllatanud Jane tulek, kui ta „Courieri" kõnetuppa istus, sest ta oli läbi bürooakna neiu juba näinud. Pilgav naer huultel pööras Jane temale vastu.

„Viimaks ometi oled sa mul käes," hüüdis ta, „viimaks ometi! Kuigi sa enese peitsid varemini varju."

„See sündis sama hästi sinu kui minu huvides," vastas Harold tõsiselt.

Jane silmad välkusid vihas ja uskmatuses.

„Kas usud, et sellise lobaga mind jaksad mõjutada?" vastas ta. „Sa oled sadandeid narrinud, minu juures pole sul õnne. Mina pole siia tulnud sinultmuniasjuttu kuulma."

„Milleks sa siis tulid?" küsis Harold.

Neiu suust tuli kõle naer.

„Olen sind otsinud päevade kaupa, mõnikord ööselgi; olen selle põlgamiseväärts linna läbi rännanud ühest otsast teise, kuni tänavakivid mu südame halvaks tegid, ja nüüd küsid sa, miks ma tulin!"

„Kordan sellegipärast oma küsimust. Kas ei taha sa mulle oma teo põhjust nimetada?"

„Muidugi. Tahtsin sulle näkku vaadata ja sulle ütelda, et sulle kätte maksan. Täna oled sa veel täis võidurõõmu, homme aga juba täis surmahirmu."

„Jane, kas usud sa tõesti, et mina sinu isa tapsin?" küsis Harold.

Neiu nägu tõmbus viltu, ta sõnad olid katkenud.

„Usun? Ma tean seda!"

„Eksid, Jane," vastas Harold rahulikult. „Mina ei ole tema vastu kätt tõstnud. Raha, mis ma võtsin, oli minu oma raha."

„Võimalik, et leidub inimesi, kellele sa seda selgeks võid teha," vastas Jane. „Aga sul on raske selliseid leida."

„Võib olla," vastas Harold, „aga teisest küljest jääb sulle hulk õnnetuid tunde tulemata, kui sa mind nüüd kuuled. Kui sinu isa tapeti ja rööviti, siis polnud mina see tegija. Mina olin tema juurest lahkunud, kui ta elus ja terve oli..."

„Nii siis keegi teine," katkestas neiu teda pilkavalt. „Tuttav tundmatu! Sinu poolt mitte väga algupärane! Oleksin oodanud sinu suust vaimustavamalt valet."

„Tõde on harva algupärane," vastas Harold tõsiselt. „Sina oled minu vastu kibe ja mõnes suhtes isegi õigusega. Aga kui sa minule selle eest tahad kätte maksta, siis kahetsed sa seda eluaeg."

„Usud vist, et olen laps, keda ähvardustega võid hirmutada?" vastas neiu põlglikult. „Olen siia tulles juba kõik ettevalmistused teinud. Tunniaja pärast istud sa vanglas!"

„Sa oled väga vali, Jane."

„Armastasin oma isa ja vihkan sind!"

„Olen sind valesti mõistnud," seletas Harold järelnõuetult. „Arvasin, et sa nii sügavat viha ja sellist armastust ei võid tunda."

„Sest et sa narr olid," vastas Jane lühidalt. „Vahest jõuad vanglas timukat oodates selgusele, mis sa mulle oled teinud."

Harold vahtis tüki aega oma ette, siis tõusis ta õlgu kehitades.

„Sa oled meeletu," ütles ta, „ja mul pole muud teha kui sulle seletust anda. Tule kaasa, ma näitan sulle midagi. See ei võta palju aega."

„Ükski asi, mis mulle näitab, ei muuda minu arvamist," seletas Jane veendumusega.

„Ära ole nii kindel," vastas Harold. „Igatähes annan sulle tungivalt nõu seda teha, mis nõuan, enne kui minu lased vangistada."

„Mis sul on?" küsis neiu lühidalt.

Harold läks ukse juurde.

„Küll näed ise. Peame minema minu korterisse. See on siin lähedal."

(Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Üksikasjalik arve.

Tugeva mootoriga auto ruttab Aberdeeni poole, kus teatavasti kokkuhoidlikud shottlased elavad. Laial nõmmel jääb mootor äkki seisma. Nagu sfinks kõrbeliivas. Omanik tuleb autost ja töötab tema kallal tund aega. Ei aita midagi. Mootor ei hakka enam töötama.

Tuuakse lähemast külast sepp. See tõstab mootorilt katte, heidab kiire pilgu olukorrale ja lööb siis vasaraga kolm korda kergesti teatud kohale. Ja ime: mootor hakkab jälle surisema!

„Mis ma teile võlgnen?“

„50 shillingit!“

„Hm. Pisut soolane hind. Kuidas te selle saate?“

„Üks shilling esimese löögi eest, üks shilling teise löögi eest, ja üks shilling kolmanda löögi eest.“

„On kokku kolm shillingit. Ja järgmised nelikümmendseitse shillingit?“

„Saan teadmise eest, kuhu vaja oli lüüa.“

Kuulus pilkaja Saphir

ei tahtnud kuidagi rohtu tarvitada. Kui arst teda kord külastas ja temalt küsis, kas ta on teinud, mis tema, arst, rohusedelil talle soovitanud, vastas ta:

„Kui ma teie rohusedeli järele oleksin teinud, siis oleksin kaelaluu murdnud, sest ma viskasin ta aknast välja!“

„Isa, mis on õieti „elavad pildid“?“

„Need on pildid, kus inimesed nii rahulikult seisavad, et näivad olevat surnud.“

„Tule, Valve, mängime loomaaeda! Mina olen elevant.“

„Ja mina?“

„Sina oled publik, kes elevandile alati jagab kompekke ja kooke!“

Maailma hukkamisest.

Mis te teeksite, kui maailm homme hukkuks? Ärge sellist küsimust pilgake.

Prantsuse keemikul Moissonil oleks peaaegu korda läinud meie ilusal maakeral tossu välja pistetada.

Eltevaamatult nagu väike laps, kes tuletikukudega mängib, põletas ta kõrget temperatuuri tarvitades oma laboratooriumis õhku. Mis oleks sündinud, kui õhu põletamistemperatuur, nagu peaaegu kõigil teistel olustel, oleks kõrgem olnud kui tema plahvatustemperatuur? Voolu pealelaskmise hetkel oleks põlemine elektrootide vahel kõrvalasuvate õhupartiide peale üle karanud, oleks laboratooriumis tormates klaasakna ära sulatanud ja siis peatamatult, kustutatamatult üle maakera lennanud; ja taoks kõik inimesed, elajad ja taimed hävitanud ja surnud maakerrale järele jätnud salpeetriliste aurude atmosfääri, kus enam mingisugust elu ei oleks ärganud. Võib olla ainult juhus takistas seda katastroofi. Kui Moisson voolu kinni pani, oli õhk põletamise lõpetanud.

Kas usute maailma hukkamist keemiku re-tordi läbi?

Ameerikas tahetakse purustada atoomi. Meie ei tea, milliseid tagajärgi selle eksperimendi õnnestumine kaasa toob. Kartlikud iseloomud kardavad katastroofi, atmosfääri plahvatust, mis maakera purustaks.

Kuid olgem julged, nii hull see asi ei ole.

Tehnika ja õnnistus.

„Ringhääling on midagi suurepärast. Iga päev oman ma, tänu temale, paar ilusat tundi.“

„Olete teie nii usin kuulaja?“

„Mina mitte, aga minu naine . . .“

Kleit.

Noor proua proovib uut õhtukleit.

Mees protestib:

„Võimatu. Sest riidest paistab ju sinu särk läbi.“

Noor proua naeris: „Seda ainult nüüd. Kleidi all ma särki ometi ei kannan!“

Vahe.

„Miks sa meeleheitlik oled?“

„Ma armastan ja mind armastatakse.“

„See on ju õnn.“

„On — aga paraku pole naine üks ja sama.“

Kuldpulmad.

Mister ja mistress Brown pühitsesid oma kuldpulmi. Sam, nende must teener, kolask sel päeval tusaselt majas ringi.

„Mis sul on, Sam,“ küsis jubilaaride poeg.

„Kas see pole skandaal, noor härra?“ ümises Sam; „kas ei võinud vana härra teie emaga juba ammu ennem abielluda?“

Hobune.

Pipar ostis hobuse. Ratsutamiseks. Muidugi unustas ta raha maksmata. Seda teeb Pipar alati, muidu poleks tal ju nii palju raha, et võib ratsahobuse pidada. Aga raha maksmist meelde tuletada ei ole hea, õilsad inimesed seda hästi ei sall. Nädal hiljem kohtab hobusemüüja Pipart hobuseturjal.

„Olete hobusega rahul?“ küsis ta.

„Üldiselt jah. Aga kas ei leidu abinõu, et ta pea enam püsti hoiaks?“

„Miks ei,“ noogutab hobusemüüja. „Ütlen Teile nelja silma all: hobune teab, et ta eest raha alles on maksmata, ja tunneb sellest häbi. Vaa-dake kord, kui kõrgele ta siis pea tõstab, kui minul raha tema eest juba taskus on!“

Kokkuhoid.

Kalju tuleb koolist.

„Isa, ma hoidsin täna kümme senti kokku.“

„Kuidas?“

„Jooksin kõik koolitee trammi järel.“

„Auto taga joostes oleksid sa terve krooni kokku hoidnud!“

Mõistatuse lahendus.

Nr. 19. (205).

55	32	39	42	49	46	3	6				
53	38	41	56	51	36	43	2	7	48	45	4
57	54	37	40	1	50	47	44	5	8		
21	58	35	78	29	84	9	70				
59	24	79	28	83	34	77	30	73	10		
17	20	27	22	25	80	31	74	71	76	69	66
60	23	18	15	62	33	82	13	64	67	72	11
19	16	61	26	81	14	63	32	75	12	65	68

Alates nr. 1. saame ratsamehe kõnnaku abil järgmise Marie Underi luuletuse:

Ju toomehelbed jätvad jumalaga
ja sirelite õitseag on käes:
Kõik purgad pakatavad täies väes,
Kõik põõsad sinetavad maja toga.

Ja õõseti müüd ei ma enam maga:
Mu süda õhetab kui hõõgav ääs —
Ah, sirelite õitseag on käes!
Kuis võiksin ükskõikne olla ma ja vaga!

(Marie Under).

Aug. KRISTALL'I keelpillide
töökoja
V. Pärnu mnt. 12, tel. 32-21. Kõige vanem ja suurem Eestis, valmistab vii-
lid, altod, celloid, kontrapasid, gitarred,
mandolined, balalaikad, tsitrid, keeled ja
kõik üheikud osad; parand. retta ja hästi.

„Romaan“

on põnevam, kaunim ja
tuumakam ajakiri Eestis.

Aasta lõpp hakkab lähenema.

Mõni nädal veel ja uus aasta on käes. Seega jõuab lõpule ka meie ajakirja **Üheksas aastakäik** ja jaanuari kuuga algab juba „Romaani“

Kümnes aastakäik.

Juhime oma lugejate tähelepanu juba nüüd sellele ja palume aegsasti meile tellimised ära saata, eriti kaugemalt kodumaalt kui ka välismaalt, et ajakirja saatmises aasta algul viivitust ega vahet ei tuleks.

Nagu seni tahab „Romaani“ toimetus ka tuleval aastal kõige suuremat rõhku panna oma ajakirja sisu peale ja kütkestavale valikule, jäädes oma põhimõttele truuks, et heast ainult kõige parem meie lugejatele küllalt hea võib olla. Ja et meie valik laialdast lugupidamist on leidnud ja leiab, seda tunnistub hulk kirju, mis meile lugejate ringkonnast on tulnud ja milles üksmeelselt ajakirja „Romaani“ ülihuvitava sisu kohta rahulolemist avaldatakse. Lähemas numbris räägime oma kavatsustest üksikasjalisemalt.

Tellimine „Romaani“ peale 1931. aastaks on avatud.

Osutud ja järelepärimisel nimetage „Romaani“.

„Romaani“ tellimishinnad: 12 kuud (24 nr. nr.) Kr. 7.50; 6 kuud (12 nr. nr.) Kr. 4.00;
3 kuud (6 nr. nr.) Kr. 2.25; 2 kuud (4 nr. nr.) Kr. 1.60; Üheksa 40 s.

Siguri- ja kohvitööstus
„Estonia“

Kaitse märk

riini, nestle jahu väikeste laste
 toitmiseks j. n. e.

Siguri- ja kohvitööstus „ESTONIA“ saadused on tarvitajate rohke poolehoiu võitnud just oma hää maitse ja puhta valmistuse läbi.

Nõudke igast kauplusest!

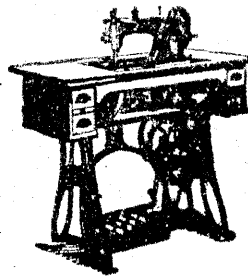
TALLINN,
 Liivimäe tän. 44.
 Tel. 17-14
M. Ebraeus

Valmistab kõige
 maitsevamat
 os- ja vilja

kohvi,
 kama, kama-

Õmblusmasinaid

**NAUMANN,
 PFAFF,
 VESTA**

ei tingi ostjale asjatut reklaami ega majast majasse pakkumist, vaid nende kõrgem headus ja pikk iga õngi võim, mis ostjal juhib otsukohe.

Headuse eest kaugeleulatav vastutus.
 Hütikandus hinnata.

**GRAMMOFONID „HOMOCORD“
 PLAADID**

Oleme ainuesituse võtnud kuulsast „Homophon Company“ vabrikust, Berlin (Karl Lindströmi kontsernist) grammofonide ja plaatide peale. Et vabrik suurem ja kuulsam maailmas, siis loodame selle kaubale suurt edu.

Müük järeelmaksuga. Suurel ja väikesel arvul.

KR. SAAR & KO. TALLINN, Estonia pst. 27,
 kõnetraat 26-69.

Abikauplused: Tartus, Rakveres ja Jõhvis.

Kella-, kullasepa
 ja
 kristallasjade äri

Omad töökojad.

Th. Grünh & Ko.

Tallinn, Harju tän. 28, telef. (2)17-05.

Pudukaubaladu
O. PILV

Vene turg 3

Vene turg 3

Suurim pudukaubaladu soovib rikkalikus valikus kõiksugu pudukaupu, nagu sukke, kindaid, sokke, pitse jne.

Soodus pühade kinkide ostukoht!

Müük suurel ja väikesel arvul.

**Daamide ja härrade
 juuksetööstus**

Uus tün. 4.

Parimad tööjõud, korralik teenimine ja odavad hinnad!

Palun külastage!

Austusega OMANIK.